

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs

Opdrachtgever

Gemeente Wijchen
Samenwerkingsstichting Kans & Kleur
De Eerste Stap Kinderopvang
Pro College Regio Nijmegen
Alliantie Voortgezet Onderwijs

Datum

30 maart 2020

Project

Procesbegeleiding IHP Wijchen

Referentie

1664901-0015.0.4

Auteur(s)

mevrouw ir. Y.E.M. Ketelaars - HEVO B.V.
de heer J.R.M. Heijltjes - HEVO B.V.

Gemeente
Wijchen

Voorwoord

De gemeente Wijchen heeft de wettelijke plicht om te zorgen voor adequate huisvesting voor scholen in het primair en voortgezet onderwijs. Er is behoefte aan algemene kaders voor vragen rondom schoolgebouwen. Afgevaardigden van de schoolbesturen, kinderopvang en de gemeente Wijchen zijn onder begeleiding van HEVO van start gegaan om een breed gedragen Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor het onderwijs in de gemeente Wijchen op te stellen. Het IHP heeft als doel toekomstbestendige, goed op de vraag afgestemde (brede-) schoolvoorzieningen te garanderen en wil kapitaalvernietiging als gevolg van leegstand voorkomen. Het IHP geeft tevens een beeld van de investeringen die daarvoor nodig zijn. Onderhavig document is het resultaat.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5			
1.1.	Doelen van het IHP	5			
1.2.	Verankering	6			
1.3.	Procedure	6			
2.	Beleidskaders	7			
2.1.	Juridisch kader: wet- en regelgeving	7			
2.2.	Aanpassingen bij wijzigingen wet- en regelgeving	7			
2.3.	Ontwikkeling klimaatakkoord	7			
3.	Beleidsambities: de Bouwstenen	8			
3.1.	Bouwsteen 1: regie	8			
3.2.	Bouwsteen 2: kwaliteit, duurzaamheid en renovatie	8			
3.3.	Bouwsteen 3: samenwerking	10			
3.4.	Bouwsteen 4: vraag en aanbod	11			
3.5.	Bouwsteen 5: groei en krimp	11			
4.	Huidig scholenbestand	12			
4.1.	Gemeente Wijchen	12			
4.2.	Huisvestingsbestand	12			
4.3.	Gegevens in kaart gebracht	13			
5.	Analyse & scenario's Primair Onderwijs	14			
5.1.	Analyse leerlingen prognoses PO	14			
5.2.	Resultaat analyse QuickScans PO	16			
5.3.	Scenario's per school kern Wijchen	16			
5.3.1	MFA de Speelhoeve	16	5.3.8	MFA de Suikerberg	18
5.3.2	Zuiderpad	17	5.3.9	MFA Noorderlicht	18
5.3.3	Nieuw te stichten school	17	5.4.	Scenario's per school dorpskernen	18
5.3.4	Viersprong	18	5.4.1	Sint Jan Baptist Batenburg	18
5.3.5	Trinoom	18	5.4.2	Heilig Hart Hernen	18
5.3.6	Buizerd	18	5.4.3	Roncalli Balgoij	18
5.3.7	Bolster	18	5.4.4	Antonius Alverna	19
			5.4.5	Sint Jozef Niftrik	19
			5.4.6	MFA de Zandloper Bergharen	19
			5.5.	Recapitulatie eerste investeringen PO	19
			6.	Analyse & scenario's Voortgezet Onderwijs	21
			6.1.	Analyse leerlingenprognose VO	21
			6.2.	Quickscanscores VO	22
			6.2.1	Resultaat analyse Quickscans VO	22
			6.2.2	Scenario PRO College Wijchen	22
			6.2.3	Scenario Maaswaal College afstoten Leemweg onder gelijktijdige kleine uitbreiding hoofdgebouw Veenseweg	23
			6.2.4	Voorstel Maaswaal College cofinanciering klimaatmaatregelen Veenseweg	23
			6.2.5	Samenvoeging realisatie maatregelen scenario's Maaswaal College	24
			6.2.6	Recapitulatie eerste investeringen VO	24
			7.	Financiële kaders en investeringsplan	25
			8.	Nawoord	26
				Bijlage I – Stichtings- en Opheffingsnorm Wijchen	27
				Bijlage II Juridisch kader: wet- en regelgeving	28
				Zorgplicht	28
				Verordening	28
				Eigendom	28
				Doordecentralisatie	28
				Weeffouten in het stelsel	28

Wetsvoorstel weeffouten in het stelsel	28
Verhoging normbedragen VNG	29
Aanpassingen bij wijzigingen wet- en regelgeving	29
Ontwikkeling klimaatakkoord	30
Het natuurlijk moment	30
Voorziening cofinanciering klimaatakkoord	31
Bijlage III – Overzicht resultaat QuickScans PO	32
Bijlage IV Overzicht resultaat QuickScans VO	33
Bijlage V Kostenconfigurator nieuwbouw PO	34
Bijlage VI Kostenconfigurator nieuwbouw VO	35

1. Inleiding

De gemeente Wijchen, schoolbesturen en kinderopvang streven naar een beleidsrijk en strategisch IHP. Een strategisch IHP bepaalt op basis van visie, gerichte analyse, scenario-ontwikkeling en financiële vertaling de kaders voor investeringen in onderwijshuisvesting. Een strategisch IHP stelt de gemeente en de schoolbesturen in staat om op de korte en lange termijn toekomstbestendige keuzes te maken en een proactief (investerings)beleid te voeren. Dit IHP is het resultaat van een nauwe samenwerking tussen de schoolbesturen, kinderopvang en gemeente Wijchen.

1.1. Doelen van het IHP

Het IHP heeft effect op drie beleidsniveaus, waarbij de focus ligt op het strategisch niveau.

1. Strategisch: het IHP geeft richting aan onderwijshuisvestingsopgaven voor de lange termijn (20 jaar). Voor de kortere termijn (4 jaar) vervangt het IHP de gebruikelijke van-jaar-tot-jaar-programma's, prioriteert gewenste projecten en geeft aan welke investeringen daarmee gemoeid zijn. Het investeringskader is uitgewerkt in de financiële paragraaf en is geraamd op basis van kengetallen. Een IHP is geen vrijblijvend beleidskader, het geeft immers ook vorm aan de wettelijke gemeentelijke zorgplicht voor onderwijshuisvesting. Daarom is een bijbehorend toereikend investeringskader een voorwaarde. Het IHP wordt door de gemeenteraad vastgesteld en om de 4 jaar geactualiseerd. Parallel daaraan geeft de gemeenteraad het financiële kader aan.
2. Tactisch: voor de uitvoering van de projecten in de eerste 4 jaar wordt jaarlijks een gedetailleerd jaarplan IHP opgesteld. Fundamentele onderdelen van het jaarplan IHP zijn haalbaarheidsonderzoeken voor de in het IHP opgenomen projecten.

In de haalbaarheidsonderzoeken komen aspecten aan bod als: nieuwbouw of renovatie, mogelijke inzet van tijdelijke huisvesting, ruimtelijke ordening, actuele leerlingenprognoses, bouwkostenniveaus etc. De benodigde investeringen voor de eerste 4 jaar worden opgenomen in de meerjaren programmabegroting en worden jaarlijks door de gemeenteraad vastgesteld in de jaarbegroting. Voortschrijdend inzicht en veranderende omstandigheden op projectniveau kunnen leiden tot aanpassen van het jaarplan IHP.

De jaarbegroting IHP is agendapunt van het Op Overeenstemming Gericht Overleg en wordt, binnen de kaders van het IHP en de Programmabegroting, door het College vastgesteld en beschikt.

3. Na vaststelling in de gemeenteraad wordt gestart met het operationeel niveau: de realisatie van projecten.

1.2. Verankering

De verankering van het IHP heeft een directe relatie met de werkwijze zoals omschreven in de vorige paragraaf.

1. Strategisch: het IHP fungeert als beleidskader voor onderwijshuisvesting. Daarmee fungeert het IHP tevens als toetsingskader voor nieuwbouw en overige voor blijvend of voor tijdelijk gebruik bestemde voorzieningen (zie Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs artikel 2.a lid 1 t/m lid 8). Uitzondering zijn de nieuwbouw voor een nieuw te stichten school en kosten voor eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair (zie Verordening voorzieningen huisvesting onderwijsartikel 2.a lid 1, lid 6 en lid 7). Het IHP wordt vastgesteld door de gemeenteraad.
2. Tactisch: het jaarplan IHP komt in de plaats van het jaarlijkse huisvestingsprogramma dat voorheen werd opgesteld aan de hand van de aanvragen voor voorzieningen van schoolbesturen. Het jaarplan IHP volgt vanzelfsprekend het IHP.

Het jaarplan IHP wordt, in overeenstemming met de wet, jaarlijks vastgesteld in het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO). Voortschrijdend inzicht en veranderende omstandigheden worden besproken in het OOGO. Het is niet de bedoeling om het IHP jaarlijks ter discussie te stellen. Dit wordt immers eenmaal per 4 jaar geactualiseerd en vastgesteld. Op basis van het jaarplan IHP geeft het College van B&W de beschikkingen af. Het jaarplan IHP wordt ter informatie aangeboden aan de gemeenteraad.

3. Operationeel: indien in de realisatiefase schoolbesturen bouwheer zijn, is er vanuit de gemeente de mogelijkheid om te kunnen toetsen of de plannen van het schoolbestuur voldoen aan de kaders zoals overeengekomen in het IHP en in het uitvoeringsprogramma. Waar het de bouw van een MFA betreft, is de gemeente bouwheer.

1.3. Procedure

Dit IHP is een samenwerkingsdocument dat wordt gedragen door de betrokken onderwijsinstellingen, de kinderopvangorganisatie en de gemeente. Als zodanig zal het IHP medio 2020 ter besluitvorming worden voorgelegd aan de gemeenteraad van de gemeente Wijchen. Door in te stemmen met het IHP worden de beleidsdoelen uit het IHP bekrachtigd. Dit bepaalt de wijze waarop de gemeente haar verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting vorm geeft de komende jaren.

Parallel daaraan geeft de gemeenteraad invulling aan de inbedding van de investeringsopgave uit het IHP in de gemeentebegroting. In de Perspectiefnota 2020 zullen de financiële effecten van het IHP op de gemeentebegroting voor de komende jaren in beeld gebracht worden.

In de Programmabegroting 2021-2024 wordt de ruimte voor de beoogde investeringen uit het IHP vastgelegd. Dit vormt de basis voor de uitvoeringsplanning van de beoogde projecten.

2. Beleidskaders

Dit hoofdstuk behandelt kort de beleidskaders van dit IHP. In bijlage II wordt hier uitgebreider toelichting op gegeven. Er wordt ingegaan op de wettelijke taak van gemeenten en schoolbesturen op het gebied van onderwijshuisvesting en relevante ontwikkelingen.

2.1. Juridisch kader: wet- en regelgeving

- **Zorgplicht:** Gemeenten hebben op het gebied van onderwijshuisvesting de zogeheten zorgplicht. De onderwijswetgeving stelt dat een gemeente dient te voorzien in adequate huisvesting voor het BO, SBO, (V)SO en VO. De voorzieningen in de huisvesting waarvoor de gemeente verantwoordelijk is zijn vastgelegd in de wetgeving.
- **Verordening:** De uitvoering van de zorgplicht wordt geregeld via een juridisch instrument, de verordening. Op grond van de Gemeentewet (artikel 149), Wet op het Primair Onderwijs (artikel 102), Wet op de Expertisecentra (artikel 100) en Wet op het Voortgezet Onderwijs (artikel 76) is de gemeenteraad verplicht bij verordening een regeling op te stellen. De verordening van Wijchen is opgesteld in 2012.
- **Eigendom:** Schoolbesturen hebben het *juridisch eigendom*: dit houdt in dat een schoolbestuur als eigenaar van een schoolgebouw en terrein juridisch aansprakelijk is. De gemeente heeft het *economisch claimrecht*.
- **Doordecentralisatie:** Gemeenten kunnen met één of meerdere schoolbesturen overeenkomen dat het schoolbestuur zelf geheel verantwoordelijk is voor de onderwijshuisvesting, dus ook nieuwbouw en uitbreiding (artikel 111 Wet op het Primair Onderwijs en artikel 76 Wet op het Voortgezet Onderwijs). Daarvoor ontvangt een schoolbestuur jaarlijks een bedrag van de gemeente. Dit wordt doordecentralisatie genoemd. De gemeente behoudt hierbij wel de zorgplicht.

2.2. Aanpassingen bij wijzigingen wet- en regelgeving

Dit IHP wordt opgesteld onder de wet- en regelgeving zoals deze geldt op het moment van opstellen daarvan. Echter, wet- en regelgeving is onderhevig aan voortschrijdend inzicht; zo ook de wetgeving met betrekking tot het huisvestingsstelsel voor het funderend onderwijs in Nederland. Bij (substantiële) wijzigingen van bijvoorbeeld het genoemde stelsel, de Algemene Uitkeringen van het Gemeentefonds, de wijze van bepalen van normbedragen, wijzigingen ten aanzien van Bouwbesluit, energie-akkoorden of enig andere substantiële ontwikkeling, kan het nodig zijn om dit IHP (op onderdelen) aan te passen aan de dan geldende realiteit en mogelijkheden.

2.3. Ontwikkeling klimaatakkoord

In het klimaatakkoord is vastgelegd dat de PO-raad en de VO-raad sectorale routekaarten, behorende bij de klimaatopgave, dienen door te rekenen naar een CO₂-arme gebouwenvoorraad.

Op het gebied van de te behalen doelstellingen is de opdracht aan de sectoren om:

1. Te komen tot een gebouw gebonden CO₂-reductie van 49% in 2030 ten opzichte van de situatie in 1990, hetgeen overeenkomt met 44% ten opzichte van de situatie in 2017.

En:

2. Te komen tot een gebouw gebonden CO₂-reductie van 95% in 2050 ten opzichte van de situatie in 1990.

Naast de doelstellingen op het gebied van CO₂-reductie, hebben de beide sectorraden daaraan toegevoegd dat een duurzaam schoolgebouw een schoolgebouw is dat optimaal ten dienste staat van het onderwijs dat erin geboden wordt.

Een goed binnenklimaat resulteert in een hoger leerrendement en minder ziekte-verzuim. Een schoolgebouw is daarmee duurzaam in meerdere opzichten dan alleen de CO₂-uitstoot of het energieverbruik. Het is een gebouw dat aansluit bij de onderwijskundige visie van de school, past bij het aantal leerlingen en toekomstbestendig is bij veranderingen.

3. Beleidsambities: de Bouwstenen

De Bouwstenen vormen, naast de wet- en regelgeving, de basis voor het onderwijs-huisvestingsbeleid van de gemeente Wijchen. Eventuele ingrepen in de onderwijshuisvesting worden gedaan op basis van deze Bouwstenen, en getoetst aan de onderliggende uitgangspunten.

3.1. Bouwsteen 1: regie

Deze Bouwsteen geeft aan hoe de gemeente Wijchen, schoolbesturen en kinderopvang met elkaar samenwerken op het gebied van onderwijshuisvesting.

1. De gemeente Wijchen voert de regie over de maatschappelijke accommodaties (onder andere schoolgebouwen) en de ruimtelijke ordening. De schoolbesturen voeren de regie over het onderwijsaanbod en de diversiteit daarvan. In het IHP vindt de afstemming van deze regie plaats door middel van gezamenlijk overleg. Deze samenwerking overstijgt de samenwerking op basis van de verordening onderwijshuisvesting. De wijze van samenwerking wordt in dit IHP uitgewerkt.
2. Het IHP sluit aan op het voorstel van de PO-Raad, VO-Raad en VNG om IHP's in de wetgeving te verankeren. Het IHP geldt voor een periode van 20 jaar en wordt elke 4 jaar geactualiseerd.
3. Het IHP geeft schoolbesturen duidelijkheid over de vervangingstermijn van de gebouwen. Zodoende zijn de schoolbesturen in staat om het groot onderhoud af te stemmen op een aanstaande investering. Dit voorkomt kapitaalvernietiging.
4. Het IHP geeft inzicht in de omvang van de investeringen, de jaarlasten en de effecten van deze lasten op de meerjarenbegroting. Zodoende is de gemeenteraad in staat een besluit te nemen over de investeringen van het IHP.
5. De gemeente, schoolbesturen en kinderopvang leggen in het IHP vast op welke wijze er door de schoolbesturen wordt bijgedragen in de stichtingskosten op basis van Total Cost of Ownership (TCO).
6. Op basis van dit IHP kan de optie van doordecentralisatie verkend worden.

7. De prognoses van de schoolbesturen zijn voorlopig het uitgangspunt voor inzicht in toekomstige leerlingenontwikkelingen, ruimtetekorten en overschotten. Bij ontstane investeringsopgaven in het kader van het IHP zal een door schoolbesturen en gemeente gedragen prognose worden gehanteerd.
8. Vanwege veranderende omstandigheden in het onderwijsveld, vooral op het gebied van leerlingenaantallen en onderwijskundige veranderingen, worden opgaven op het moment van beschikking opnieuw geanalyseerd en getoetst aan de dan geldende prognoses. Daarnaast wordt de specifieke behoefte aan peuteropvang en buitenschoolse opvang bepaald voor de opgave.

3.2. Bouwsteen 2: kwaliteit, duurzaamheid en renovatie

Deze Bouwsteen geeft aan welke kwaliteit de gemeente Wijchen en schoolbesturen samen nastreven op het gebied van onderwijshuisvesting.

1. De schoolbesturen zien duurzaamheid niet als een doel van de organisatie. De gemeente en schoolbesturen zien het realiseren van duurzame huisvesting wel als een maatschappelijke verantwoordelijkheid. Een duurzaam gebouw heeft een positief effect op het onderwijs én op het leefklimaat voor de toekomstige generaties. Daarnaast leren leerlingen het belang van duurzaamheid. Het toevoegen van duurzame huisvestingscomponenten mag echter nooit ten koste gaan van de onderwijs-exploitatie.
2. Het IHP loopt vooruit op de duurzaamheidseisen die gesteld worden vanaf 1 januari 2021. Het IHP gaat daarmee, in het geval van nieuwbouw, uit van de realisatie van energie neutrale gebouwen (ENG).
3. **De gemeente Wijchen heeft haar duurzaamheidsambitie bij nieuwbouw gericht op gasloos en Energie Neutrale gebouwen en naar een kwaliteitsambitie (binnenmilieu) van Frisse Scholen klasse B.**
Het Programma van Eisen Frisse Scholen is een product van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het gaat in op vijf thema's: energie, lucht, temperatuur, licht en geluid. Voor ieder thema zijn drie ambitieniveaus vastgesteld: klasse C (acceptabel), klasse B (goed) en klasse A (zeer goed).

Daaraan zijn (prestatie)eisen gekoppeld.

Frisse Scholen - versie september 2015		Advies	verklaring keuze
Energie			
EPG	ENG		ook gasloos
Duurzame energie	ENG		ook gasloos
Beheer	Klasse A		incl. real-time energieverbruik en -opwekking zichtbaar op schermen
Kwaliteitsborging	Klasse C=B=A		ook aantonen na volledig gebruiksjaar
Lucht			
Luchtverversing	Klasse B		De Bouwbesluit-eis voor basisonderwijs voor alle onderwijsfuncties wel minimaal filterklasse conform Klasse A toepassen: F7 indien er sprake is van schadelijke uitstoot van de apparatuur zie ook rapport 'Naar een schone school' van VSR&OSB
Spuiventilatie	Bouwbesluit		
Ruimtevolume	Klasse B		
Kwaliteit van de toevoerlucht	Klasse B		
Emissies van materialen	Klasse B=A		
Emissies van apparatuur	Klasse A		
Schoonmaakbaarheid	Klasse C=B=A		
Tabaksrook	Klasse A		
Toiletten	Klasse A		
Legionella	Klasse C=B=A		
Kwaliteitsborging	Klasse A		
Temperatuur			
Operatieve temperatuur winter	Klasse B		zonwering elektrisch bediend
Operatieve temperatuur zomer	Klasse B		
Individuele beïnvloeding	Klasse C		
Lokaal thermisch discomfort	Klasse C		
Kwaliteitsborging	Klasse B=A		
Licht			
Kunstlicht	Klasse C+		schakeling obv aanwezigheid & daglichtregeling; 400 lux
Daglicht	Klasse C		
Helderheidswering	Klasse B		
Individuele beïnvloeding	Klasse C		
Kwaliteitsborging	Klasse B		
Geluid			
Geluidwering van de gevel	Klasse C=B		ingericht lokaal benaderd veelal Klasse B bij lokalen onderling geldt eis Klasse A
Installatiegeluid	Klasse C		
Ruimteakoestiek	Klasse C+		
Luchtgeluidisolatie	Klasse C		
Contactgeluidisolatie	Klasse C=B=A		
Kwaliteitsborging	Klasse C=B=A		

Duurzaamheid wordt in GPR Gebouw zichtbaar in 5 thema's: Energie, Milieu, Gezondheid, Gebruikskwaliteit en Toekomstwaarde. Per thema verschijnt een waardering op een schaal van 1 tot 10.

4. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor nieuwbouw, schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor het onderhoud en de exploitatie van gebouwen. Renovatie kan een duurzamere oplossing zijn dan nieuwbouw. Bij investeringsopgaven in het kader van het IHP wordt de mogelijkheid van renovatie of vernieuwbouw onderzocht. Daarbij wordt beoogd om de hier gedefinieerde duurzaamheidseisen (ENG) en kwaliteitseisen (Frisse Scholen klasse B) zoveel mogelijk te realiseren.

5. De volgende tabellen geven een indicatie van de kosten op basis van de kosten configuratoren van HEVO (geaccepteerd door PO-Raad, VO-Raad en Ruimte-OK) voor het PO, VO, gesplitst naar vmbo-avo-vwo- een combi en het praktijkonderwijs. Er wordt daarbij uitgegaan van schaalvoordelen bij grotere bouwopgaven.

Primair Onderwijs:

Aantal leerlingen school PO	100	200	300	400
Omvang school m²	703	1.206	1.709	2.212
Totaal stichtingskosten per m² (prijspeil 1-1-2020)	€ 2.917,00	€ 2.661,00	€ 2.393,00	€ 2.333,00

GPR Gebouw - o.b.v. versie 4.3		8,3
Energie		9,5
Energieprestatie		9,5
Energieprestatie, aanvullend		9,5
Milieu		7,4
Milieuprestatie		7,5
Circulair materiaalgebruik		7,5
Water		7,0
Gezondheid		8,2
Geluid		7,5
Luchtkwaliteit		9,0
Thermisch comfort		7,5
Licht en visueel comfort		7,0
Gebruikskwaliteit		8,5
Toegankelijkheid		7,5
Functionaliteit		7,5
Technische kwaliteit		10,0
Sociale veiligheid		9,0
Toekomstwaarde		7,9
Toekomstgerichte voorzieningen		7,5
Flexibiliteit		8,0
Belevingswaarde		8,0

Voortgezet Onderwijs:

Onderwijssoort VO Omvang school m²	vmbo 5.000	havo/vwo 8.000	vmbo/havo/vwo 13.000
Totaal stichtingskosten per m² (prijspeil 1-1-2020)	€ 2.362,00	€ 2.139,00	€ 2.087,00
Onderwijssoort Praktijkonderwijs Omvang school m²	75 leerlingen 1.275	100 leerlingen 1.518	150 leerlingen 2.124
Totaal stichtingskosten per m² (prijspeil 1-1-2020)	€ 2.675,00	€ 2.470,00	€ 2.363,00

6. Er worden alleen gebouwen gerenoveerd of levensduur verlengend aangepast die ook na de renovatie goed bezet zijn. Er wordt logischerwijs niet gerenoveerd voor leegstand.
7. Renovatie is wettelijk nog niet geregeld. Ten aanzien van renovatie wordt daarom aangesloten op het voorstel van de PO-Raad, VO-Raad en VNG.
 - Renovatie wordt opgenomen als voorziening.
 - Renovatie is daarbij een integrale levensduur verlengende ingreep in het gebouw, waarmee de levensduur van het gebouw met ten minste 25 jaar, maar bij voorkeur 40 jaar, wordt verlengd.

3.3. Bouwsteen 3: samenwerking

Deze Bouwsteen geeft aan hoe de gemeente Wijchen en de schoolbesturen omgaan met samenwerking op het gebied van onderwijshuisvesting. Eventuele gebouwelijke consequenties worden in beeld gebracht en zijn onderdeel van de scenario-ontwikkeling.

1. Voor het IHP kan samenwerking betekenen dat scholen gebouwen delen, met elkaar of met maatschappelijke partners (bijvoorbeeld peuterspeelzalen, kinderopvang etc.). Samenwerking kan zowel inhoudelijk als gebouwelijk worden vormgegeven.
2. In de scenario-ontwikkeling van het IHP worden de verschillende samenwerkingsmogelijkheden onderzocht. Daarnaast wordt aangesloten op bestaande initiatieven. Het gaat om:
 - a. Samenwerking tussen PO en VO.

- b. Samenwerking tussen PO en kinderopvang en BSO. Hierbij wordt de mogelijkheid tot vorming van een Integraal Kindcentrum (IKC) onderzocht.
 - c. Samenwerking tussen PO en VO met overige maatschappelijke partners met name bij nieuwe bouwinitiatieven (zoals een MFA).
3. Voor onderwijsfuncties met een gemeente-overstijgend karakter (bijvoorbeeld VO, (V)SO en SBO) worden samenwerkingsmogelijkheden tevens afgestemd op de regio, in het bijzonder met de gemeenten Oss, Nijmegen, Grave, Druten en Beuningen.
4. Bij combinaties tussen PO en kinderopvang (KDV), buitenschoolse opvang (BSO) en eventuele IKC-ontwikkeling is van belang dat het aanbod aansluit bij de vraag. Het uitgangspunt is het volgende schaalmodel waarbij:
 - a. Op elke school peuteropvang wordt aangeboden, uitzondering zijn enkele scholen in de kleine kernen.
 - b. Op grotere scholen idealiter ook aanbod voor kinderopvang mogelijk moet zijn.
 - c. Buitenschoolse opvang wordt aangeboden op iedere school.
5. Bij medegebruik/verhuur wordt er een onderscheid gemaakt tussen niet-commerciële en commerciële partijen. Voor verhuur van lokalen dient het schoolbestuur toestemming te vragen aan het gemeentebestuur. Er kan daarnaast een onderscheid gemaakt worden tussen educatieve functies en overige functies voor wat betreft medegebruik/verhuur van leegstaande lokalen.

In aanvulling hierop heeft de gemeente met Samenwerkingsstichting Kans & Kleur een overeenkomst gesloten over het verhuren en in medegebruik geven van onderwijsruimte en monofunctionele basisscholen (13 december 2017).
6. Bij nieuwbouw of renovatie kan de onderwijshuisvesting op initiatief van schoolbestuur en de gemeente Wijchen worden aangevuld met onderwijsgerelateerde functies. Daarbij worden per situatie maatwerkafspraken gemaakt over functie, financiering en exploitatie.
7. Onder maatschappelijke functies worden ook verstaan initiatieven om te komen tot **inclusief onderwijs**. 'Ruimte bieden waar het kan'. Per situatie zullen diverse

aspecten, zoals het maatschappelijk belang, de continuïteit en de wijze van financiering moeten worden afgewogen.

3.4. Bouwsteen 4: vraag en aanbod

Deze Bouwsteen geeft aan welk aanbod de gemeente Wijchen en de schoolbesturen nastreven. Het gewenste aanbod van onderwijs is bepalend voor de huisvestingsoplossingen.

1. Voor de scenario-ontwikkeling wordt het onderwijsaanbod per onderwijssoort overwegend geanalyseerd in relatie tot een bepaald schaalniveau:
 - a. Basisonderwijs op buurt-, wijk- of kernniveau.
 - b. Voortgezet onderwijs op gemeente- en regionaal niveau.
2. Onderwijs(huisvesting) wordt intensief afgestemd op identiteit, profiel en behoefte van het desbetreffende gebied. Er wordt bijvoorbeeld rekening gehouden met het onderscheid tussen en de leefbaarheid in de kernen. (zie notitie krimp: *Naar een nieuwe balans, kinderaantal en basisscholen in de gemeente Wijchen*);
3. Het streven is om te komen tot toekomstbestendige scholen.
4. Uitgangspunt is dat de onderwijshuisvesting zoveel mogelijk aansluit op het onderwijsconcept. Door maatschappelijke veranderingen zijn onderwijsconcepten in Wijchen in meer of mindere mate aan verandering onderhevig. Dit verschilt per onderwijssoort:
 - a. Primair onderwijs: er wordt meer en meer gedifferentieerd in lesvormen. Langzamerhand wordt afscheid genomen van het leerstofjaarklassensysteem en de verschillende denominaties. Ambitie blijft om het huidige keuzeaanbod te handhaven.
 - b. Voortgezet onderwijs: de verandering is tot nu toe beperkt. Grotere verandering heeft tijd nodig en moet vanuit de werkvloer tot stand komen.
5. Het faciliteren van verandering in onderwijsconcepten is lastig vanwege het statische karakter van vastgoed. Om te zorgen dat de schoolgebouwen in de toekomst toch een ander onderwijsconcept kunnen faciliteren zetten de gemeente Wijchen en de schoolbesturen in op flexibiliteit. Bij nieuwbouw wordt niet gebouwd met dragende wanden.

3.5. Bouwsteen 5: groei en krimp

Deze Bouwsteen geeft aan hoe de gemeente Wijchen en schoolbesturen omgaan met groei en krimp in relatie tot onderwijshuisvesting. Een belangrijk gevolg van krimp voor onderwijshuisvesting is leegstand.

1. Leegstand in onderwijshuisvesting wordt door de schoolbesturen en de gemeente Wijchen erkend als probleem. Leegstand zorgt voor hogere exploitatiekosten, maar biedt ook beperkte kansen voor medegebruik, op voorwaarde dat het medegebruik zich verdraagt met het onderwijs.
2. Voor het oplossen van leegstand zijn verwijzen (gebruik van ruimteoverschotten door andere scholen met een ruimtetekort) en/of het in medegebruik geven of verhuren van ruimten reële mogelijkheden. Er wordt daarbij rekening gehouden met mogelijke gebouwelijke aanpassingen. Afstoten van leegstand is alleen een optie in bijzondere gevallen.
3. Leegstand kan worden ingezet voor onderwijs- en opvang gerelateerde activiteiten.
4. Voorwaarde voor verwijzen naar leegstand zijn:
 - a. Afstandscriterium mits via een veilig begaanbare route:
 - PO: 2 km (verordening).
 - VO: 10 km (binnen gemeentegrens Wijchen).
 - b. 'Uitwonen' van groepen leerlingen dient bij voorkeur te worden voorkomen. Maar als het echt niet anders kan met minimaal 2 groepen tegelijkertijd.
5. Mogelijkheden voor het voorkomen van leegstand zijn:
 - a. Efficiënt inzetten van ruimten (niet bouwen voor leegstand).
 - b. Bouwdelen afstootbaar maken.

4. Huidig scholenbestand

4.1. Gemeente Wijchen

In de gemeente Wijchen is één schoolbestuur verantwoordelijk voor het Primair Onderwijs (PO) namelijk Samenwerkingsstichting Kans & Kleur. De stichting heeft 14 basisscholen in de gemeente, waarvan één speciale basisschool en een vijftiende basisschool in oprichting. Sommige scholen hebben meerdere locaties. Het aanbod is gevarieerd zowel in denominatie (bv. katholiek, openbaar of algemeen bijzonder) als onderwijsconcept (leerstofjaarklassensysteem, Montessori, Jenaplan of conceptueel leren).

Het Voortgezet Onderwijs (VO) wordt bediend door twee schoolbesturen: Pro College Regio Nijmegen en de Alliantie Voortgezet Onderwijs. Er wordt Praktijkonderwijs aangeboden door Pro College en het Maaswaal College biedt verdeeld over twee locaties de niveaus vmbo, vmbo basis, vmbo kader, vmbo gemengd theoretisch, havo, en vwo aan.

4.2. Huisvestingsbestand

Strikt formeel is op basis van de huisvestingsverordening op dit moment alleen de bouwkundige staat een toetsingscriterium. Juist dit punt (beleidsarm) vormt een belemmering in de ontwikkeling van een beleidsrijker IHP.

Gelet op de aangekondigde wetswijziging ten aanzien van:

- Het verplicht stellen van duurzame meerjaren IHP's met een doorkijk van minimaal 16 jaar en met een meer verplichtend karakter.
- Het toevoegen van levensduurverlenging (vernieuwbouw) als voorziening in de huisvesting.
- Het loslaten van de aanvraagprocedure uit de huisvestingsverordening maakt het noodzakelijk om op basis van heldere criteria een prioriteitsvolgorde van voorzieningen op te nemen in het IHP.

Dat geeft inzicht en duidelijkheid aan alle betrokken scholen op welke termijn men aan de beurt komt voor nieuwbouw of levensduurverlenging van minimaal 25 jaar. Daarmee kunnen schoolbesturen kapitaalvernietiging voorkomen omdat zij hun onderhoudsbeleid hierop kunnen afstemmen.

De QuickScan-beoordeling vormt de basis en het vertrekpunt van het Integraal Huisvestingsplan en is de fundering onder de verdere planontwikkeling. De onafhankelijk uitgevoerde QuickScan-resultaten, waarbij alle gebouwen door dezelfde bril worden beoordeeld, geven ook bij besturen onderling duidelijkheid waarom de ene school meer prioriteit krijgt dan de andere school.

De QuickScan

Om een goede en stevig onderbouwde afweging te kunnen maken over de resterende levensduur of de houdbaarheid van een schoolgebouw is het belangrijk in ieder geval zicht te hebben op een aantal facetten in het kader van strategisch vastgoedbeleid.

Het betreft:

- De bouwkundige staat dan wel de kwaliteit en toekomstige investeringen.
- De onderwijskundige staat dan wel functionaliteit en toekomstige investeringen.
- De exploitatiekosten (energie en onderhoud). De onderhoudskosten en energiekosten van het gebouw worden afgezet tegen de Velo-vergoeding. Een belangrijk aspect omdat tekorten op uw exploitatie ieder jaar weer terugkomen.
- Het binnenmilieu (Programma van Eisen Frisse Scholen).
- De veiligheid van het gebouw.
- De uitstraling van het gebouw.

HEVO heeft een methodiek ontwikkeld waarmee via een 'QuickScan schoolgebouwen' al deze elementen kort en krachtig in beeld worden gebracht en waarbij inzicht wordt verkregen in de mogelijkheden- onmogelijkheden en de eventuele in de toekomst te verwachten investeringen. Deze methodiek staat aan de basis van de ontwikkeling van strategisch vastgoedbeleid. Aan de hand van de scores en onderbouwde resultaten van de QuickScans kan de verwachte resterende levensduur van gebouwen geïndiceerd worden. De methodiek is afgestemd op de wettelijke eisen en regelgeving ten aanzien van onderwijshuisvesting en het bouwbesluit. Het overzicht per gebouw werkt met de verkeerslichtmethode: **groen** = voldoende tot goed, **oranje** = matig tot twijfelachtig en **rood** = onvoldoende tot slecht. Aan de hand van de score wordt de resterende levensduur dan wel gebruiksduur geïndiceerd.

In Bijlage III is het totaaloverzicht opgenomen met de uitkomsten van de QuickScans.

4.3. Gegevens in kaart gebracht

De VO-scholen liggen verspreid binnen de gemeente. Voor de scenariovorming naar de toekomst is het niet nodig om de scholen in relatie met elkaar te beoordelen. Voor het primair onderwijs ligt dit anders. Daarom is de informatie uit de QuickScans vertaald in een stamkaart waar middels iconen per school in één oogopslag een helder beeld wordt gegeven van de stand van zaken. Door deze op een daadwerkelijke kaart te projecteren wordt meteen duidelijk welke mogelijkheden en problemen er in de verschillende kernen en wijken naar voren komen.

Met deze kaart als onderlegger zijn Kans & Kleur, de Eerste Stap en de gemeente in overleg gegaan over mogelijke scenario's per kern. Deze worden in de volgende hoofdstukken toegelicht.

5. Analyse & scenario's Primair Onderwijs

Dit hoofdstuk behandelt de analyse van de onderwijshuisvesting voor het PO.

Er wordt respectievelijk ingegaan op:

- de lange termijn leerlingenprognose;
- de QuickScan scores en de analyse;
- de scenario's per school.

5.1. Analyse leerlingen prognoses PO

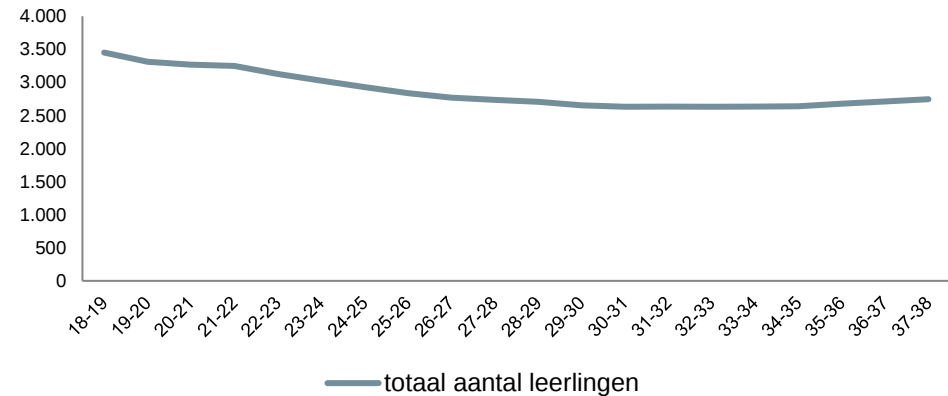
De gemeente Wijchen en Kans & Kleur hebben door Planning Verband Groningen een prognose laten opstellen voor het Primair Onderwijs in de gemeente. Onderstaand een weergave van deze prognose.

Prognoses zijn een belangrijk instrument voor de bepaling van de lange termijn ruimtebehoefte van scholen. In de praktijk is gebleken dat prognoses voor de korte termijn redelijk betrouwbaar zijn maar dat de voor de langere termijn allerlei ontwikkelingen forse invloed kunnen hebben op de uitkomsten.

Voor het PO Wijchen betreft dit:

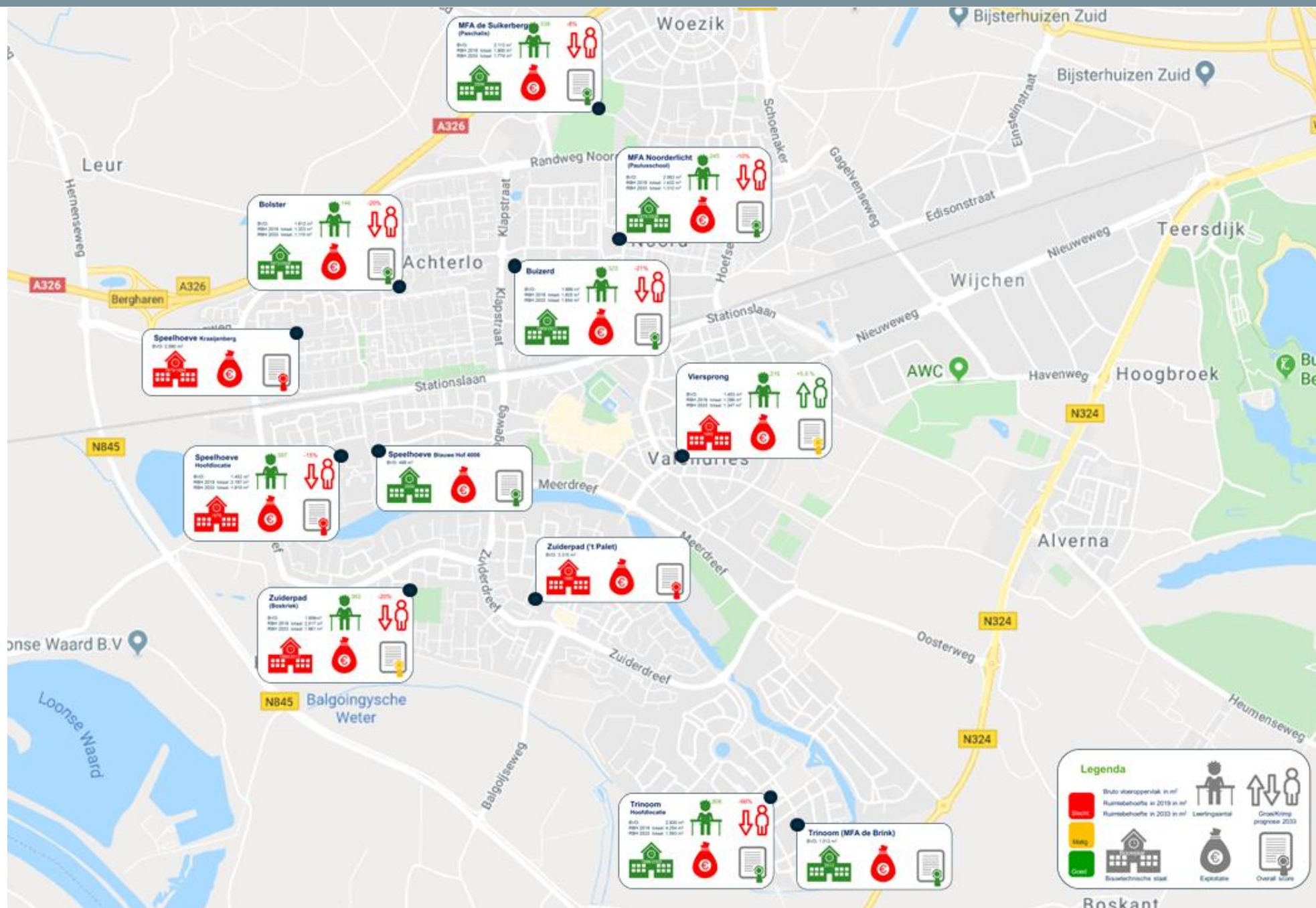
- Komst van een nieuwe PO school met nieuw onderwijsconcept;
- In de prognoses van PVG van oktober 2019 is rekening gehouden met de uitbreidingsplannen van 550 tot 900 woningen voor Wijchen. De extra taakstelling vanuit de provincie die pas in december 2019 bekend is geworden is nog niet opgenomen in de plannen. Door de extra taakstelling is het totaal van woningen voor de uitbreidingsplannen opgehoogd tot 1500.

Prognose Primair Onderwijs 2019-2038

De lange termijnprognose voor Wijchen geeft het onderstaande totaalbeeld. Tussen 2019 en 2029 neemt het aantal PO-leerlingen in Wijchen af met 24%, waarna het aantal stabiliseert rond 2.700 leerlingen. De prognosecijfers voor de Trinoom behoeven toelichting. Deze cijfers hebben direct verband met de komst van de nieuwe school. We gaan er theoretisch vanuit dat de leerlingen allemaal van De Trinoom naar de nieuwe school gaan. Dat zal in werkelijkheid niet het geval zijn. Hiervoor is gekozen om de prognoses van de andere scholen 'zuiver' te houden. Daarnaast zijn er nieuwbouwplannen voor 550 tot 900 nieuwbouwwoningen meegenomen en niet de uitbreiding naar 1.500 woningen die pas na oktober 2019 bekend zijn gemaakt. Deze ontwikkeling zal veel effect hebben op de omvang van de Trinoom.

School	1-okt schoolja	2016 17-18	2017 18-19	2018 19-20	2019 20-21	2020 21-22	2021 22-23	2022 23-24	2023 24-25	2024 25-26	2025 26-27	2026 27-28	2027 28-29	2028 29-30	2029 30-31	2030 31-32	2031 32-33	2032 33-34	2033 34-35	2034 35-36	2035 36-37	2036 37-38
Buizerd			319	308	323	321	312	299	304	297	293	291	290	285	284	286	287	287	289	292	294	297
Speelhoef			414	404	397	371	356	350	348	344	340	342	347	347	351	347	346	341	340	338	337	333
Trinoom			800	780	806	769	695	622	566	503	444	395	352	307	295	289	283	279	277	282	290	300
Viersprong			215	216	216	226	233	231	225	212	207	214	212	207	207	215	218	225	228	235	240	246
Paulusschool			265	258	245	250	244	236	228	220	222	219	221	218	216	219	220	221	221	223	225	227
Paschalis			410	372	338	336	317	308	288	289	287	289	300	299	297	302	305	307	313	321	330	336
Antonius			143	138	132	118	115	105	99	96	92	88	81	84	84	88	92	97	100	103	107	110
Wingerd			140	121	112	98	92	92	89	86	88	91	92	96	102	102	106	110	115	120	127	132
Heilig Hart			56	54	57	54	57	64	59	60	61	62	64	66	68	67	66	67	67	70	73	73
St Jan Baptist			42	44	46	45	42	45	39	40	39	39	37	35	34	32	31	30	30	32	32	32
Roncalli			54	55	55	53	50	48	47	45	44	43	41	39	40	41	41	41	41	43	44	46
St Jozef			38	32	33	31	30	27	24	25	26	26	26	28	26	27	28	27	27	27	27	27
Zuiderpad			427	395	362	350	335	331	332	327	326	326	322	318	314	309	303	298	291	284	275	268
Nwe ABZ						85	111	132	153	168	179	190	200	205	196	193	188	186	185	188	193	200
SBO																						
Bolster				128	137	146	144	139	134	127	126	124	122	121	119	118	118	118	117	117	118	119
totaal			3.451	3.314	3.268	3.251	3.128	3.024	2.928	2.838	2.772	2.737	2.706	2.653	2.632	2.635	2.632	2.633	2.641	2.676	2.712	2.746

5.2. Resultaat analyse QuickScans PO

De prioriteit in de huisvestingsvoorzieningen PO voor de korte termijn ligt bij:

0. Sint Jan Baptist (*nieuwbouw reeds in uitvoering*)
1. Speelhoeve samenvoegen op één locatie (*nieuwbouw geheel, of aanbouwen aan Blauwe Hof 4006*).
2. Zuiderpad samenvoegen op één locatie (*geheel nieuwbouw inclusief nieuw te stichten school op locatie 't Palet*)
3. Heilig Hart opnemen in nieuw te bouwen MFA Hernen.

5.3. Scenario's per school kern Wijchen

5.3.1 MFA de Speelhoeve

Het is de wens de drie locaties van de Speelhoeve samen te brengen op één unilocalatie. Speelhoeve Kraaijenberg zal als eerste kunnen komen te vervallen (mogelijk gebruiken als tijdelijke huisvesting ten tijde van nieuwbouw). Zowel het schoolbestuur als de gemeente denken aan nieuwbouw voor de Speelhoeve. Dit zou op beide locaties aan het Blauwe Hof kunnen. Deze aanpassing zal in de komende 5 jaar moeten worden uitgerold.

Uitgaande van het gemiddeld aantal leerlingen in de prognose (355) zou de nieuwe Speelhoeve 1.986 m² groot moeten zijn. De kinderopvang zou in het geheel moeten worden opgenomen met één groep kinderdagopvang en één groep peuteropvang/ buitenschoolse opvang à 206 m². Totaal bruto vloeroppervlak voor de nieuwe situatie komt op 2.192 m².

Er zijn eerder al haalbaarheidsstudies uitgevoerd voor dit project, hierin is gekeken naar de ontwikkeling van een volledig MFA. Hierdoor kan het zijn dat daarin genoemde bedragen afwijken van de genoemde bedragen in dit document, aangezien hier alleen de kosten voor onderwijs en kinderopvang zijn opgenomen. De gemeente is bezig om het maatschappelijk vastgoed in kaart te brengen waarbij de ontwikkeling van het MFA ook wordt meegenomen.

Scenario nieuwbouw MFA de Speelhoeve

Volledige nieuwbouw op de locatie van Blauwe Hof 4003 of Blauwe Hof 4006. Geen tijdelijke huisvesting nodig, er kan gebruik gemaakt worden van de twee andere locaties. Ervan uitgaande dat de oude panden niet herbestemd worden, moet in totaal 4.040 m² worden gesloopt.

Kosten:

- Stichtingskosten nieuwbouw voor de school en kinderopvang:
2.192 m² x € 2.333,-¹ = **€ 5.113.936,- incl. btw.**
- Tijdelijke huisvesting: niet nodig.
- Sloopkosten panden: 4.040 m² x €42,50² = **€ 171.700,- incl. btw.**
- Bouwrijp maken terrein afhankelijk van keuze locatie en toestand van locatie.
Kosten liggen tussen €12,- en € 18,- per m² incl. btw. **PM**

¹ Vierkante meter prijs uit nieuwbouwkostenconfigurator 2020 HEVO zie bijlage V.

² Sloopkosten variëren sterk, afhankelijk van het te slopen pand, dit is een gemiddelde prijs.

5.3.2 Zuiderpad

De gemeente Wijchen werkt met relevante samenwerkingspartners aan het project Hart van Zuid. Dit is een integrale aanpak voor Wijchen Zuid wat betreft voorzieningen, leefbaarheid en infrastructuur. Omdat Kans & Kleur en De eerste stap voorzieningen hebben in Wijchen Zuid participeren zij ook in dit project. De positie van de school met kinderopvang als voorziening in de wijk is cruciaal. Als gemeente Wijchen, Kans & Kleur en De eerste stap inschatten dat het mogelijk is om een levensvatbaar Integraal Kindcentrum in de buurt van het winkelcentrum te realiseren, zullen zij nieuwe onderwijshuisvesting inclusief kinderopvang in een MFA opnemen in de plannen van Hart van Zuid.

Echter er is nog geen definitief besluit over het project Hart van Zuid. De gemeente Wijchen verwacht dat in de loop van 2020 te doen. Na een dergelijk besluit, kan de gemeente Wijchen een MFA in Hart van Zuid binnen 5 jaar realiseren. Als het niet haalbaar blijkt om binnen het project Hart van Zuid een Integraal Kindcentrum te realiseren, moet alsnog onderwijshuisvesting voor het Zuiderpad op een unilocatie buiten het project Hart van Zuid gerealiseerd worden.

³ Vierkante meter prijs uit nieuwbouwkostenconfigurator 2020 HEVO zie bijlage V.

⁴ Sloopkosten variëren sterk, afhankelijk van het te slopen pand, dit is een gemiddelde prijs.

Uitgaande van het gemiddeld aantal leerlingen in de prognose (325) zou het nieuwe Zuiderpad 1.835 m² groot moeten zijn. De kinderopvang zou in het geheel moeten worden opgenomen met één groep kinderdagopvang en één groep peuteropvang/ buitenschoolse opvang à 206 m². Totaal bruto vloeroppervlak voor de nieuwe situatie komt op 2.041 m².

Scenario nieuwbouw Zuiderpad

Volledige nieuwbouw op een nader te bepalen locatie. De grootte van de tijdelijke huisvesting moet nader bepaald worden, maar zal beperkt zijn. Mogelijk kan er gebruik gemaakt worden van een oude locatie van de Speelhoeve, die na de nieuwbouw leegstaat. Ervan uitgaande dat de oude panden van het Zuiderpad niet herbestemd worden, moet in totaal 5.221 m² worden gesloopt.

Kosten:

- Stichtingskosten nieuwbouw: $2.041 \text{ m}^2 \times € 2.333,-^3 = \text{€ } 4.761.653,- \text{ incl. btw.}$
- Tijdelijke huisvesting: **PM.**
- Sloopkosten panden: $5.221 \text{ m}^2 \times € 42,50^4 = \text{€ } 221.892,- \text{ incl. btw.}$
- Bouwrijp maken terrein afhankelijk van toestand van locatie. Kosten liggen tussen €12,- en € 18,- per m² incl. btw. **PM**

5.3.3 Nieuw te stichten school

Er wordt een nieuwe school gesticht met een vernieuwend onderwijsconcept. In eerste instantie wordt deze school gehuisvest in een bestaand pand. Op termijn zal de school in aanmerking komen voor andere huisvesting.

De nieuw te stichten school moet in principe 200 leerlingen kunnen onderwijzen⁵. Daarvoor is 1.206 m² bruto vloeroppervlak nodig.

Kosten:

- Stichtingskosten nieuwbouw: $1.206 \text{ m}^2 \times € 2.661,-^6 = \text{€ } 3.209.166,- \text{ incl. btw.}$
- Vergoeding onderwijsleerpakket: € 174.418,-
- Tijdelijke huisvesting: **PM.**
- Sloopkosten panden: **PM.**

⁵ Bij moment van nieuwbouw exact leerlingaantal en ruimtebehoefte bepalen.

⁶ Vierkante meter prijs uit nieuwbouwkostenconfigurator 2020 HEVO zie bijlage V.

- Bouwrijp maken terrein afhankelijk van toestand van locatie. Kosten liggen tussen €12,- en € 18,- per m² incl. btw. **PM**

5.3.4 Viersprong

De Viersprong voldoet voorlopig in haar huisvesting, over vier jaar stand van zaken opnieuw opmaken.

5.3.5 Trinoom

De Trinoom heeft twee locaties. Beide locaties zijn van goede kwaliteit. De verwachting is dat het leerlingaantal en de onderwijshuisvesting van de Trinoom de komende jaren in balans is. Over vier jaar de stand van zaken opnieuw opmaken.

5.3.6 Buizerd

De Buizerd heeft een teruglopend leerlingaantal. Qua ruimtebehoefte zou een samenvoeging met de nabijgelegen Paulusschool in MFA Noorderlicht op termijn een mogelijkheid zijn. Echter is de Buizerd de enige Jenaplanschool in Wijchen en trekt daardoor leerlingen uit de gehele gemeente en niet alleen de wijk. Daarnaast scoort de Buizerd algeheel goed en hoeft de komende tien jaar in principe geen grote aanpassingen te ondergaan. Over vier jaar de stand van zaken opnieuw opmaken.

5.3.7 Bolster

De Bolster is de enige SBO-school in Wijchen. Deze doelgroep vraagt om een veilige omgeving waardoor samenvoeging met een reguliere PO-school minder wenselijk is. De Bolster scoort goed en hoeft de komende tien jaar geen grote aanpassingen te ondergaan.

5.3.8 MFA de Suikerberg

MFA de Suikerberg heeft een goed gebouw, passend bij de omvang van de populatie. Het gebouw, gerealiseerd in de laatste crisisperiode, heeft weinig massa in de gebouwschil. Hierdoor is het binnenmilieu niet goed en is de exploitatie negatief. Er is onderzocht welke bouwkundige en installatietechnische maatregelen kunnen zorgen voor een verbetering op deze punten. De maatregelen voor het binnenmilieu worden in 2020 gerealiseerd.

⁷ Vierkante meter prijs uit nieuwbouwkostenconfigurator 2020 HEVO zie bijlage V. Let wel: als er meer oppervlak ten behoeve van het MFA wordt gerealiseerd, zal de vierkante meterprijs dalen!

5.3.9 MFA Noorderlicht

MFA Noorderlicht is een goed gebouw dat de komende tien jaar geen aanpassingen behoeft. De onderwijskundige leegstand is gevuld met een breed scala aan maatschappelijke voorzieningen, die de MFA tot een succes maken.

5.4. Scenario's per school dorpskernen

5.4.1 Sint Jan Baptist Batenburg

De Sint Jan Baptist krijgt momenteel nieuwbouw in MFA Batenburg.

5.4.2 Heilig Hart Hernen

Het is wenselijk dat op korte termijn de Heilig Hart school vloeroppervlak kan afstoten. In de kerstvakantie 2019-2020 zijn er onderwijskundige aanpassingen in het pand gedaan. Er loopt een onderzoek om de Heilig Hart school mee te nemen in de ontwikkeling van dorpshuis De Mijlpaal. In 2020 zal hierover een besluit worden genomen.

Scenario Heilig Hart opnemen in MFA

Als de Heilig Hart school meegenomen wordt in dorpshuis De Mijlpaal dan zou dit voor 63 leerlingen zijn en normatief 517 m² groot zijn (bij efficiënt gebruik van ruimtes van het dorpshuis kan dit minder zijn).

Kosten:

- Stichtingskosten nieuwbouw voor enkel de school: 517 m² x € 2.917,-⁷ = **€ 1.508.089,- incl. btw.**
- Tijdelijke huisvesting: **PM.**
- Sloopkosten panden: 1.118 m² x €42,50⁸ = **€ 47.515,- incl.btw.**
- Bouwrijp maken terrein afhankelijk van toestand van locatie. Kosten liggen tussen €12,- en € 18,- per m² incl. btw. **PM**

5.4.3 Roncalli Balgoij

Zoals de totaalscore van de Quicksan laat zien voldoet Roncalli voorlopig in haar huisvesting, over vier jaar stand van zaken opnieuw opmaken.

⁸ Sloopkosten variëren sterk, afhankelijk van het te slopen pand, dit is een gemiddelde prijs.

5.4.4 Antonius Alverna

Zoals de totaalscore van de Quickscan laat zien voldoet Antonius voorlopig in haar huisvesting, over vier jaar stand van zaken opnieuw opmaken.

5.4.5 Sint Jozef Niftrik

Sint Jozef voldoet voorlopig in haar huisvesting, binnen 5-10 jaar zullen hier wel wat bouwkundige aanpassingen moeten worden gedaan.

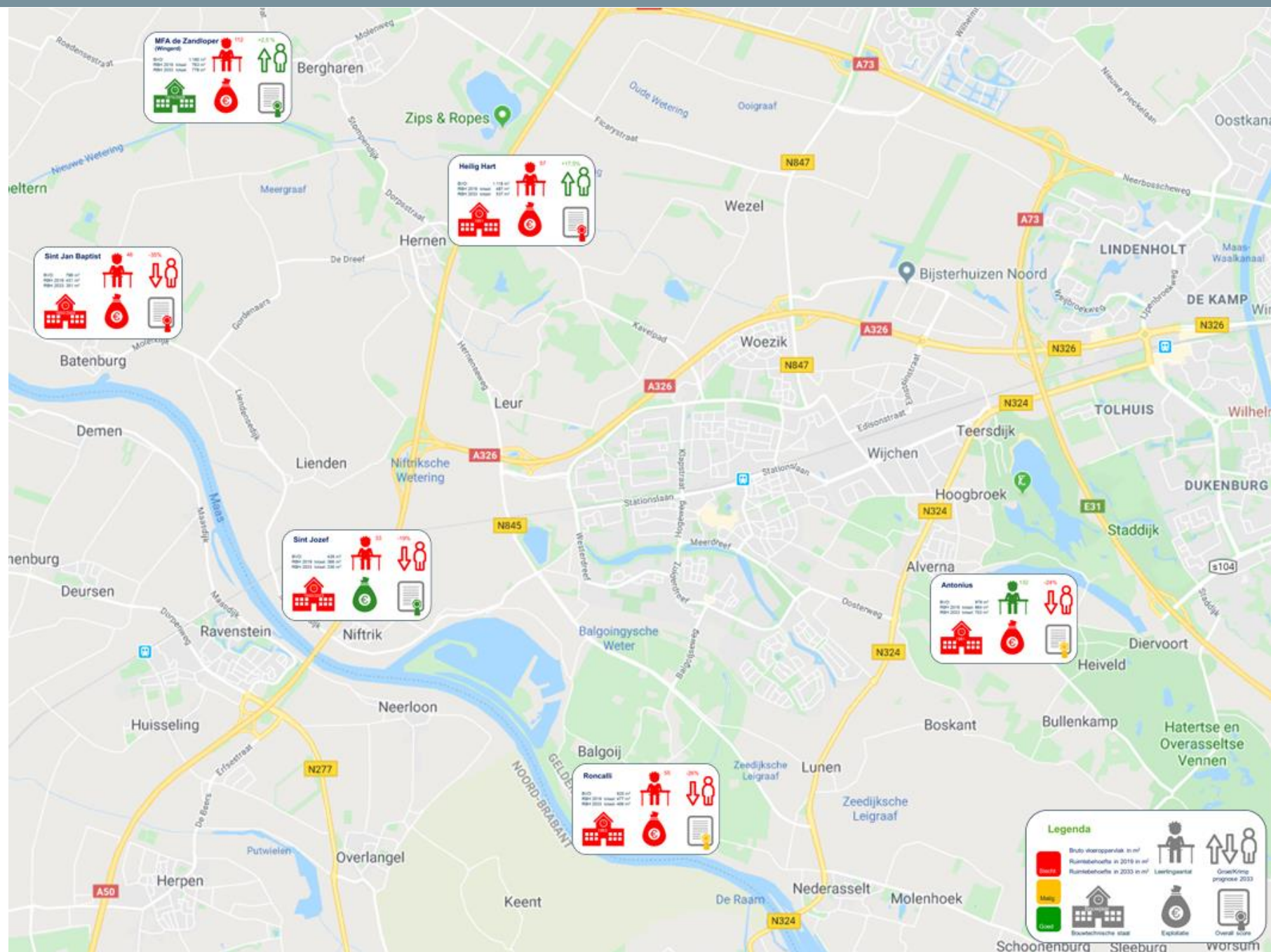
5.4.6 MFA de Zandloper Bergharen

MFA de Zandloper scoort goed en hoeft de komende tien jaar geen grote aanpassingen te ondergaan.

5.5. Recapitulatie eerste investeringen PO⁹

Omschrijving voorziening	Stichtingskosten prijspeil 1-1-2020	Bijdrage schoolbestuur	Bijdrage De Eerste Stap	Totaal kosten gemeente
Nieuwbouw Speelhoeve		uitgaande van 8%		
Stichtingskosten nieuwbouw:	€ 5.114.000,00			
Tijdelijke huisvesting:	€ 0,00			
Sloopkosten panden:	€ 172.000,00	€ 409.120,00	€ 480.600,00	€ 4.396.280,00
Bouwrijp maken terrein:	PM			
Nieuwbouw Zuiderpad				
Stichtingskosten nieuwbouw:	€ 4.762.000,00			
Tijdelijke huisvesting:	PM			
Sloopkosten panden:	€ 222.000,00	€ 380.960,00	€ 480.600,00	€ 4.122.440,00
Bouwrijp maken terrein:	PM			
Nieuwbouw nieuw te stichten school				
Stichtingskosten nieuwbouw:	€ 3.209.000,00			
Vergoeding onderwijsleerpakket	€ 174.000,00	€ 0,00	PM	€ 3.383.000,00
Bouwrijp maken terrein:	PM			
Heilig Hart in MFA Hernen/ Dorpshuis de Mijlpaal				
Stichtingskosten nieuwbouw:	€ 1.508.000,00			
Tijdelijke huisvesting:	PM			
Sloopkosten panden:	€ 47.500,00	€ 120.640,00	PM	€ 1.434.860,00
Bouwrijp maken terrein:	PM			

⁹ kosten op prijspeil 1-1-2020 (te indexeren naar prijspeil jaar aanbesteding).

6. Analyse & scenario's Voortgezet Onderwijs

Dit hoofdstuk behandelt de analyse van de onderwijshuisvesting voor het VO.

Er wordt respectievelijk ingegaan op:

- de lange termijn leerlingenprognose;
- de QuickScan scores en de analyse;
- scenario's per school.

6.1. Analyse leerlingenprognose VO

De schoolbesturen van het Bestuurlijk Overleg Voortgezet Onderwijs *Nijmegen* en omstreken (BeVo) hebben behoefte om de toekomstige leerlingenaantallen in beeld te krijgen om daarmee de toekomstige leerlingenaafhankelijke ruimtebehoefte van de onderwijslocaties te bepalen. Het ITS - Radboud Universiteit Nijmegen ontwikkelde in samenwerking met de Nijmeegse schoolbesturen een prognosemethodiek voor de aantallen leerlingen en de ruimtebehoefte. Na het opheffen van het ITS is in 2017 en 2018 is KBA Nijmegen door het BeVo gevraagd de prognose uit te voeren.

Vanuit deze totaalprognose zijn de leerlingenaantallen van de VO-scholen in Wijchen geïnventariseerd en nevenstaande tabel samengevat.

Telgegevens 1-10-2019:

In nevenstaand overzicht zijn de telgegevens (gele rij) opgenomen van teldatum 1-10-2019. Voor het Maaswaal College zijn de VAVO-leerlingen buiten beschouwing gelaten. (totaal 23 leerlingen). Per saldo is het totaal aantal leerlingen per 1-10-2019 ca. 50 leerlingen hoger dan de prognose van 1-1-2020.

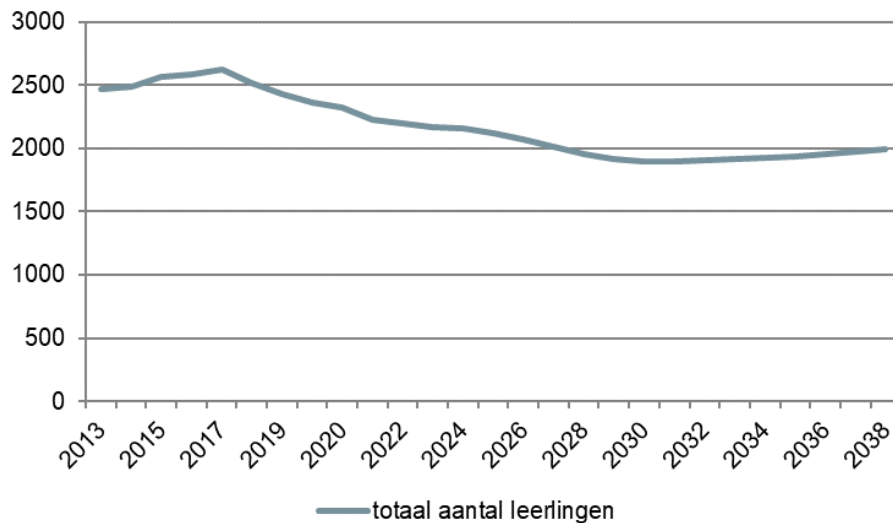
De lange termijnprognoses voor Wijchen geven het volgende beeld:

- Tussen 2019 en 2027 neemt het aantal VO leerlingen in Wijchen af met 17,5% af tot ca. 2000 leerlingen.
- In de periode 2028 – 2032 wordt een verdere daling voorzien met ca. 100 leerlingen. Daarna groeit het leerlingaantal weer richting 2000 leerlingen.

Jaar	Maaswaal College Veenseweg	Maaswaal College Oosterweg	Pro College Acaciastraat	Totaal II VO
2013	1340	1007	123	2470
2014	1378	1003	106	2487
2015	1452	1014	104	2570
2016	1467	1023	100	2590
2017	1461	1072	93	2626
2018	1388	1047	83	2518
2019	1340	1015	77	2432
1-10-2019	1320	955	88	2363
2020	1271	968	83	2322
2021	1217	927	85	2229
2022	1187	924	83	2194
2023	1174	913	82	2169
2024	1165	909	82	2156
2025	1148	892	81	2121
2026	1127	867	79	2073
2027	1093	839	77	2009
2028	1060	815	76	1951
2029	1035	807	75	1917
2030	1021	805	75	1901
2031	1015	808	75	1898
2032	1015	813	76	1904
2033	1022	814	76	1912
2034	1031	816	76	1923
2035	1038	823	76	1937
2036	1046	834	77	1957
2037	1055	846	78	1979
2038	1062	852	78	1992

Voor het PRO College, locatie Wijchen, geldt een opheffingsnorm van 70 leerlingen. Het PRO College heeft de mogelijkheid om in haar toelatingsbeleid leerlingen te spreiden of sturen over de locaties Bemmelen, Nijmegen en Wijchen en bewaakt daarmee dat het leerlingenaantal voor een langere periode ca. 75 tot 80 zal zijn. Bovendien zijn er diverse ontwikkelingen in het kader van inclusief onderwijs en samenwerkingsvormen met speciaal- en voortgezet onderwijs die borgen dat het leerlingenaantal boven de opheffingsnorm zal blijven.

Onderstaande grafiek visualiseert de leerlingenprognose van de VO-leerlingen in de gemeente Wijchen.

Risicoparagraaf:

Prognoses zijn een belangrijk instrument voor de bepaling van de lange termijn ruimtebehoefte van scholen. In de praktijk is gebleken dat prognoses voor de korte termijn redelijk betrouwbaar zijn maar dat de voor de langere termijn allerlei ontwikkelingen forse invloed kunnen hebben op de uitkomsten.

Voor het VO Wijchen betreft dit:

- Mogelijke veranderingen in het scholenpalet Grave – Nijmegen;
- Uitbreidingsplannen Wijchen (tot 1.500 woningen).

Deze ontwikkelingen kunnen gevolgen hebben voor hogere leerlingenaantallen van het Maaswaal College en het PRO College op de middellange en lange termijn.

6.2. Quickscanscores VO

In bijlage IV is het overzicht van de QuickScanscores opgenomen. Dit geeft een eerste indruk van de vervangingsopgave voor de onderwijshuisvesting VO in Wijchen wanneer deze uitsluitend gebaseerd zou zijn op de score van de QuickScan.

6.2.1 Resultaat analyse Quickscans VO

De prioriteit in de huisvestingsvoorzieningen VO voor de korte termijn ligt bij:

1. Pro College Wijchen
2. Dislocatie Maaswaal College aan de Leemweg
3. Cofinanciering klimaatmaatregelen Maaswaal College, Veenseweg

6.2.2 Scenario PRO College Wijchen

Het schoolgebouw aan de Acaciastraat 68 te Wijchen stamt uit 1961 en is bijna 60 jaar oud.

Op grond van de bouwkundige staat, onderwijskundige situatie (gebouw faciliteert het PRO College onvoldoende) het slechte binnenmilieu, en de hoge exploitatiekosten (geen isolatie) van het gebouw zou normaliter vervangende nieuwbouw de eerste optie zijn.

Vanwege de uitstraling van de authentieke bouw en de herkenbaarheid heeft het bestuur van het PRO College een voorkeur voor vernieuwbouw, waarbij de levensduur van het gebouw met 40 jaar wordt verlengd.

Daarmee wordt kapitaalvernietiging voorkomen (boekwaarde 1-1-2019: € 709.000,00) omdat de in 2012 voor rekening van de gemeente getransformeerde gymzaal (omgebouwd tot heftruckruimte en Detail) in gebruik kan worden gehouden.

Tijdens het uitgevoerde huisvestingsonderzoek in opdracht van het PRO College (rapport 27-2-2019) is een kostenraming opgesteld van de met vernieuwbouw gepaard gaande kosten. De kosten voor vernieuwbouw zijn geraamd op afgerond € 2.754.000,00 (prijspeil 1-1-2020). Dat is exclusief de kosten voor de al dan niet (gedeeltelijke) vervangende huisvesting tijdens de vernieuwbouw. Deze kosten zijn mede afhankelijk van eventueel medegebruik in de omgeving van de locatie.

Het PRO College Wijchen is bereid een deel van deze kosten voor haar rekening te nemen door inzet van onderhoudsreserveringen.

De bijdrage is geraamd op: € 114.000,-

Daarmee resteert een investering ten laste van de gemeente van € 2.640.000,-.

6.2.3 Scenario Maaswaal College afstoten Leemweg onder gelijktijdige kleine uitbreiding hoofdgebouw Veenseweg

De dislocatie van het Maaswaal College aan de Leemweg stamt uit 1959 en verkeert bouwkundig, onderwijskundig en qua binnenmilieu in een matige tot slechte staat. Bovendien is het qua exploitatie en energieverbruik een duur gebouw. Gelet op de prognoses van de school kan het gebruik van de dislocatie op termijn worden beëindigd.

Gelet op de korte tijd dat het gebouw formeel nog in gebruik zal blijven en de noodzakelijke investeringen om het gebouw ook nog een aantal jaren te kunnen gebruiken heeft het de voorkeur om deze desinvesteringen te voorkomen. Het schoolbestuur is bereid deze 'besparing' op de onderhoudskosten in te zetten voor een beter alternatief.

De school komt - in ieder geval voor de middellange termijn- enkele lokalen tekort. Het Maaswaal College heeft bij afstoting van de tijdelijke huisvesting aan de Leemweg en de twee huidige noodlokalen behoefte aan 3 permanente lokalen wat neerkomt op ca. 300m² uitbreiding.

De kosten van de door het Maaswaal College gewenste uitbreiding zijn vooralsnog geraamd op € 750.000,00. Daarnaast is een bedrag van € 100.000,00 geraamd om de aansluiting te maken op de bestaande bouw. Totale kosten bedragen dus € 850.000,00.

Het Maaswaal College is bereid een deel van deze kosten voor haar rekening te nemen door inzet van de kostenbesparing op het onderhoud en de exploitatie van de Leemweg. De bijdrage is geraamd op: € 85.000,00

Daarmee resteert een investering ten laste van de gemeente van € 765.000,00

In eerste instantie wordt onderzocht of een vorm van doordecentralisatie deze investeringen mogelijk maakt.

6.2.4 Voorstel Maaswaal College cofinanciering klimaatmaatregelen Veenseweg

Het gebouw aan de Veenseweg is 24 jaar oud en binnen afzienbare tijd moet de schoolleiding een besluit nemen over de vervanging van de Cv-installatie in het gebouw en andere duurzaamheidskeuzes.

De schoolleiding wil bij voorkeur overgaan tot het toepassen van energie beperkende voorzieningen, zoals overschakelen op een gasloos gebouw, toepassen van een warmtepomp, na-isolatie van het gebouw. Alle maatregelen zijn gericht om zo dicht als mogelijk in de buurt te komen van een BENG-gebouw.

De school zal daarin het initiatief nemen en de reserveringen voor o.a. vervanging CV en onderhoudszaken inzetten in het totaalplan. Aanvullend zal het Maaswaal College bij de eerste gelegenheid gebruik maken van de door het Rijk te publiceren subsidies in het kader van de uitwerking van het klimaatakkoord.

Tenslotte en aanvullend kan de gemeente een bijdrage toekennen op basis van cofinanciering van deze voorzieningen. Op dit moment is er nog geen inzicht in de te

nemen maatregelen en over de hoogte en verdeling van de totale kosten. Dit overzicht zal binnen één tot twee jaar beschikbaar komen.

6.2.5 Samenvoeging realisatie maatregelen scenario's Maaswaal College

Het verdient aanbeveling om de kleine uitbreiding en de klimaat verbeterende maatregelen aan de Veenseweg gelijktijdig uit te voeren. Dat beperkt de overlast en bovendien kan de uitbreiding dan worden afgestemd op de gekozen verduurzaming en verwarmingssysteem van het hoofdgebouw.

6.2.6 Recapitulatie eerste investeringen VO¹⁰

Omschrijving voorziening	Stichtingskosten prijspeil 1-1-2020	Bijdrage schoolbestuur	Totaal kosten gemeente
Vernieuwbouw PRO College Wijchen	€ 2.754.000,00	€ 114.000,00	€ 2.640.000,00
Uitbreiding Veenseweg (afstoten Leemweg) *	€ 850.000,00	€ 85.000,00	€ 765.000,00
Co-financiering klimaatmaatregelen Veenseweg	pm		pm
*Mogelijkheden via doordecentralisatie te onderzoeken			

¹⁰ kosten op prijspeil 1-1-2020 (te indexeren naar prijspeil jaar aanbesteding).

7. Financiële kaders en investeringsplan

Met alle betrokken partijen is gediscussieerd over de door de schoolbesturen in te brengen 'redelijke' eigen bijdrage bij nieuwbouw en vernieuwbouw van hun schoolgebouwen.

Daarbij zijn een aantal overwegingen meegenomen:

Overwegende dat:

- Bijdrage 'buitenonderhoud' in 4 jaar kan worden gespaard in periode tussen nieuwbouwbesluit en ingebruikname en kan worden ingezet in de nieuwbouw;
- Dat het voordeel van de energiekosten bij toepassing ENG tot de energievergoeding (Velo) die het bestuur ontvangt als voordeel bij schoolbestuur blijft;
- Dat het verschil tussen de Velo-vergoeding en ENG door schoolbestuur (max. 20 jaar) kan worden ingezet als bijdrage in de investering;
- Dat deze uitgaven vallen onder het TCO-begrip en dat accountants daarmee kunnen instemmen,
- Dat per situatie maatwerk moet worden betracht maar dat voor de geplande voorzieningen in de 1^e periode van het IHP afspraken zijn gemaakt over de eigen bijdrage;

Op grond hiervan is voorgesteld de eigen bijdrage te bepalen op:

1. Nieuwbouw PO en VO:

- Eigen bijdrage van minimaal 8% tot 10% van de stichtingskosten, afhankelijk van de MJOP
- investeringen zoals opgenomen in de huidige MJOP.

2. Vernieuwbouw- renovatie:

- Maatwerk relatie MJOP en TCO-benadering.
- Maaswaalcollege en PRO Wijchen specifieke bijdrage. (zie 1^e periode).

PO:

Omschrijving voorziening	Stichtingskosten prijspeil 1-1-2020	Bijdrage schoolbestuur	Bijdrage De Eerste Stap	Totaal kosten gemeente
Nieuwbouw Speelhoeve		uitgaande van 8%		
Stichtingskosten nieuwbouw:	€ 5.114.000,00			
Tijdelijke huisvesting:	€ 0,00	€ 409.120,00	€ 480.600,00	€ 4.396.280,00
Sloopkosten panden:	€ 172.000,00			
Bouwrijp maken terrein:	PM			
Nieuwbouw Zuiderpad				
Stichtingskosten nieuwbouw:	€ 4.762.000,00			
Tijdelijke huisvesting:	PM	€ 380.960,00	€ 480.600,00	€ 4.122.440,00
Sloopkosten panden:	€ 222.000,00			
Bouwrijp maken terrein:	PM			
Nieuwbouw nieuw te stichten school				
Stichtingskosten nieuwbouw:	€ 3.209.000,00			
Vergoeding onderwijsleerpakket	€ 174.000,00	€ 0,00	PM	€ 3.383.000,00
Bouwrijp maken terrein:	PM			
Heilig Hart in MFA Hernen/ Dorpshuis de Mijlpaal				
Stichtingskosten nieuwbouw:	€ 1.508.000,00			
Tijdelijke huisvesting:	PM	€ 120.640,00	PM	€ 1.434.860,00
Sloopkosten panden:	€ 47.500,00			
Bouwrijp maken terrein:	PM			

VO:

Omschrijving voorziening	Stichtingskosten prijspeil 1-1-2020	Bijdrage schoolbestuur	Totaal kosten gemeente
Vernieuwbouw PRO College Wijchen	€ 2.754.000,00	€ 114.000,00	€ 2.640.000,00
Uitbreiding Veenseweg (afstoten Leemweg) *	€ 850.000,00	€ 85.000,00	€ 765.000,00
Co-financiering klimaatmaatregelen Veenseweg	pm		pm

*Mogelijkheden via doordecentralisatie te onderzoeken

8. Nawoord

In goed overleg met alle betrokken partijen is dit IHP opgesteld, waarbij de lijn van het voorstel van de VNG zo veel mogelijk gevolgd is. De huisvestingsbehoefte is bepaald en vertaald in investeringen. Door de partijen wordt dit document voorgelegd aan de Raad met het verzoek het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs goed te keuren.

Bijlage I – Stichtings- en Opheffingsnorm Wijchen

In onderstaande tabel zijn de nieuwe stichtings- en opheffingsnormen van 1 januari 2018 voor het PO in Wijchen weergegeven. Deze normen worden, zoals de regels voorschrijven, iedere vijf jaar opnieuw vastgesteld door het ministerie van OCW. Ze verschillen per gemeente en zijn gebaseerd op het aantal inwoners: hoe dichter bevolkt, hoe hoger de norm.

Gemeente	Opheffingsnorm	Stichtingsnorm
Wijchen	113 leerlingen	200 leerlingen

De stichtingsnorm is tweehonderd leerlingen. Dat wil zeggen dat om een school te kunnen stichten een minimum van tweehonderd leerlingen vereist is.

De opheffingsnorm is 113 leerlingen. Indien een school drie jaar onder de opheffingsnorm is wordt de school opgeheven. Daar zijn echter uitzonderingen op:

- de gemiddelde schoolgrootte van het schoolbestuur kan gebruikt worden om een school in stand te houden.
- de school is de enige van de richting binnen vijf kilometer en telt tenminste 50 leerlingen.
- de school is de enige openbare basisschool binnen 10 kilometer over de weg gemeten en er is behoefte aan de school.

Kleine scholentoeslag¹¹

De wettelijk vastgestelde, absolute ondergrens voor een school is 23 leerlingen.

Scholen komen voor een kleine-scholentoeslag in aanmerking als ze minder dan 145 leerlingen tellen. Dit geldt binnen Kans & Kleur voor 6 scholen:

- Heilig Hartschool te Hernen
- Roncalli te Balgoij
- Sint Jan Baptistschool te Batenburg
- Wingerd te Bergharen
- Sint Jozefschool te Niftrik
- Antonius te Alverna

Voorwaarde van de landelijke overheid voor het behoud van de kleine-scholentoeslag voor de scholen in de kleine kernen is dat de scholen van Kans & Kleur gemiddeld 198 leerlingen moeten hebben.

Overzicht van normen voor leerlingaantallen in de wet- en regelgeving van toepassing op situatie in Wijchen:

Wet- en regelgeving	Aantal leerlingen
Wettelijk vereiste gemiddelde schoolgrootte in gemeente Wijchen om recht op de kleine-scholentoeslag te behouden	198 leerlingen
Wettelijk absolute opheffingsnorm voor een school die onderdeel is van een onderwijsorganisatie die voldoet aan de gemiddelde schoolgrootte	23 leerlingen
Wettelijke bovengrens voor kleine-scholentoeslag	145 leerlingen

Het voortbestaan van de kleine-scholentoeslag is overigens niet vanzelfsprekend en al enige jaren onderwerp van politiek debat. De overheid stelde recent als voorwaarde voor het behoud van de kleine-scholentoeslag dat schoolbesturen in de regio met elkaar samenwerken en samen bepalen welke scholen in de regio ze in standhouden en welke ze opheffen of samenvoegen.

¹¹ Bron: Naar een nieuwe balans, Wijchen d.d. 27 mei 2015

Bijlage II Juridisch kader: wet- en regelgeving

Zorgplicht

Gemeenten hebben op het gebied van onderwijshuisvesting de zogeheten zorgplicht. De onderwijswetgeving stelt dat een gemeente dient te voorzien in adequate huisvesting voor het BO, SBO, (V)SO en VO. De voorzieningen in de huisvesting waarvoor de gemeente verantwoordelijk is zijn vastgelegd in de wetgeving. Daarbij gaat het onder andere om (vervangende) nieuwbouw, uitbreiding en herstel van constructiefouten. Het onderhoud (binnen- en buitenkant) en de exploitatie van schoolgebouwen is de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen. Renovatie is (vooralsnog) niet wettelijk geregeld.

Verordening

De uitvoering van de zorgplicht wordt geregeld via een juridisch instrument, de verordening. Op grond van de Gemeentewet (artikel 149), Wet op het Primair Onderwijs (artikel 102), Wet op de Expertisecentra (artikel 100) en Wet op het Voortgezet Onderwijs (artikel 76) is de gemeenteraad verplicht bij verordening een regeling op te stellen. De verordening van Wijchen (2012) is de basis voor onderwijshuisvestingsbeleid en regelt uitgangspunten voor onder andere de voorzieningen die schoolbesturen kunnen aanvragen bij een gemeente, criteria voor het toetsen van deze aanvragen en procedurele afspraken. In de praktijk wordt de modelverordening van de VNG door gemeenten gebruikt en op onderdelen aangepast.

Eigendom

Schoolbesturen hebben het *juridisch eigendom*: dit houdt in dat een schoolbestuur als eigenaar van een schoolgebouw en terrein juridisch aansprakelijk is. Wanneer een schoolbestuur geen gebruik meer maakt van het gebouw en terrein valt het gebouw en terrein terug aan de gemeente. De gemeente heeft het *economisch claimrecht*. Schoolbesturen kunnen vanwege hun positie een gedeelte van het gebouw in medegebruik geven (aan een maatschappelijke partij) of verhuren (commerciële partij). Bij verhuur dient de gemeente hier toestemming voor te geven.

Doordecentralisatie

Er is een uitzondering op het bovenstaande. Gemeenten kunnen met één of meerdere schoolbesturen overeenkomen dat het schoolbestuur zelf geheel verantwoordelijk is voor de onderwijshuisvesting, dus ook nieuwbouw en uitbreiding (artikel 111 Wet op het Primair Onderwijs en artikel 76 Wet op het Voortgezet Onderwijs). Daarvoor ontvangt een schoolbestuur jaarlijks een bedrag van de gemeente. Dit wordt doordecentralisatie genoemd. De gemeente behoudt hierbij wel de zorgplicht.

Weeffouten in het stelsel

De huidige rolverdeling (waarbij gemeenten verantwoordelijk zijn voor nieuwbouw en schoolbesturen verantwoordelijk zijn voor onderhoud en exploitatie) vertoont gebreken. Het stelsel biedt beide partijen theoretisch de mogelijkheid om de eigen uitgaven te beperken. Gemeenten kunnen eigen uitgaven beperken door relatief goedkope gebouwen neer te zetten, ten koste van hoge onderhouds- en exploitatiekosten. Schoolbesturen kunnen de eigen uitgaven beperken door weinig te investeren in onderhoud en eerder nieuwbouw aan te vragen bij de gemeente.

Wetsvoorstel weeffouten in het stelsel

Op 15 december 2016 hebben de PO-Raad, de VO-Raad en de VNG staatssecretaris Sander Dekker een gezamenlijk voorstel gestuurd om de tekortkomingen in het huidige stelsel voor onderwijshuisvesting op te lossen. Het uitgangspunt van dit voorstel is dat gemeenten en schoolbesturen een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben voor de (kwaliteit van de) huisvesting van scholen. Op 9 mei 2018 is het verder uitgewerkte voorstel gepubliceerd door PO-raad, VO-raad en VNG. Inmiddels is het voorstel ook formeel door de VNG goedgekeurd. Het wetsvoorstel is aan de minister aangeboden maar nog niet formeel aangenomen.

Het voorstel pleit voor aanpassing van het stelsel om een aantal van de geconstateerde tekortkomingen op te heffen. Daarbij worden de nadelen van de scheiding van de financiële middelen zoveel mogelijk opgeheven. Gemeenten en schoolbesturen komen in een meer gelijkwaardige positie ten opzichte van elkaar.

Belangrijke elementen uit het voorstel zijn:

- Alle gemeentebesturen worden verplicht om in samenspraak met de schoolbesturen een IHP voor ten minste 16 jaar vast te stellen.
- Het IHP wordt in de wet opgenomen als onderdeel van het Op Overeenstemming Gericht Overleg en neemt daarbij de plaats in van de bestaande jaarcyclus. De gemeentelijke zorgplicht voor onderwijshuisvesting kan daardoor worden ingevuld door besluitvorming op basis van het IHP of door middel van volledige doordecentralisatie.
- Alle schoolbesturen zijn verplicht een meerjaren onderhoudsplan (MJOP) per schoolgebouw vast te stellen en voor de uitvoering daarvan middelen te reserveren (een voorziening te vormen).
- De kwaliteitskaders PO en VO en het Bouwbesluit vormen de basis voor zowel het IHP als het MJOP.
- Renovatie wordt beschouwd als een grootschalige en integrale aanpak waardoor de levensduur van een schoolgebouw verlengd wordt met ten minste 25 jaar, voldaan wordt aan de eisen van het Bouwbesluit en het gebouw geschikt is voor het onderwijs van de toekomst.

- Het bestaande investeringsverbod voor vervangende nieuwbouw en renovatie wordt versoepeld.

In het klimaatakkoord heeft het Rijk aangekondigd dat de voorstellen van PO-raad, VO-raad en VNG om de knelpunten in de huisvesting van het funderend onderwijs (WPO, WVO, WEC) weg te nemen, worden meegenomen. De wetswijziging zal naar verwachting in 2022 worden doorgevoerd.

Door de ontwikkeling van dit IHP lopen de gemeente Wijchen en de besturen, binnen de kaders van de vigerende wetgeving, vooruit op dit wetsvoorstel. Daarnaast is aanvullend beleid ontwikkeld. Dit wordt toegelicht in de volgende paragrafen.

Verhoging normbedragen VNG

In maart 2018 heeft de VNG geadviseerd om de normbedragen voor nieuwbouw e.d. te verhogen met 40%. De aangekondigde verhogingen gelden vanaf 2019. De reden hiervoor is dat de jaarlijkse indexering van de normbedragen over de afgelopen jaren de werkelijke prijsontwikkelingen in de markt niet goed blijkt te hebben gevolgd. Overigens zijn de nieuwe normbedragen nog steeds niet toereikend omdat nog geen rekening is gehouden met de minimale BENG-eisen, gasloos bouwen e.d. Vooralsnog zijn de normvergoedingen van de VNG ca. 12 tot 17% lager dan de marktconforme kosten.

De gemeente Wijchen gaat uit van marktconforme werkelijke kosten.

Opmerking: zowel het wetsvoorstel (zie par. 1.1.6.) alsmede de verhoging van de normbedragen zijn door de Rijksoverheid nog niet vertaald naar extra inkomsten voor gemeente (gemeentefonds) en schoolbesturen (mi-vergoeding).

Aanpassingen bij wijzigingen wet- en regelgeving

Dit IHP wordt opgesteld onder de wet- en regelgeving zoals deze geldt op het moment van opstellen daarvan. Echter, wet- en regelgeving is onderhevig aan voortschrijdend inzicht; zo ook de wetgeving met betrekking tot het huisvestingsstelsel voor het funderend onderwijs in Nederland. Bij (substantiële) wijzigingen van bijvoorbeeld het genoemde stelsel, de Algemene Uitkeringen van het Gemeentefonds, de wijze van bepalen van normbedragen, wijzigingen ten aanzien van Bouwbesluit, energie-

akkoorden of enig andere substantiële ontwikkeling, kan het nodig zijn om dit IHP (op onderdelen) aan te passen aan de dan geldende realiteit en mogelijkheden.

Ontwikkeling klimaatakkoord

In het klimaatakkoord is vastgelegd dat de PO-raad en de VO-raad sectorale routekaarten, behorende bij de klimaatopgave, dienen door te rekenen naar een CO₂-arme bouwvoorraad. Afgelopen periode heeft HEVO deze doorrekening gedaan. Deze doorrekening richt zich enerzijds op de effectiviteit van mogelijke scenario's op de totale reductie van gebouw gebonden CO₂-productie en anderzijds op de kosteneffectiviteit van de verschillende maatregelen die op de bouwvoorraad kunnen worden toegepast.

Op het gebied van de te behalen doelstellingen is de opdracht aan de sectoren om:

1. Te komen tot een gebouw gebonden CO₂-reductie van 49% in 2030 ten opzichte van de situatie in 1990, hetgeen overeenkomt met 44% ten opzichte van de situatie in 2017. En:
2. Te komen tot een gebouw gebonden CO₂-reductie van 95% in 2050 ten opzichte van de situatie in 1990.

Naast de doelstellingen op het gebied van CO₂-reductie, hebben de beide sectorraden daaraan toegevoegd dat een duurzaam schoolgebouw een schoolgebouw is dat optimaal ten dienste staat van het onderwijs dat erin geboden wordt. Een goed binnenklimaat resulteert in een hoger leerrendement en minder ziekteverzuim. Een schoolgebouw is daarmee duurzaam in meerdere opzichten dan alleen de CO₂-uitstoot of het energieverbruik. Het is een gebouw dat aansluit bij de onderwijskundige visie van de school, past bij het aantal leerlingen en toekomstbestendig is bij veranderingen.

Dit betekent dat ten opzichte van de huidige CO₂-uitstoot, representatief gesteld voor referentiejaar 2017, het einddoel per 2050 gesteld wordt op 94,5% CO₂-reductie ten opzichte van dat referentiejaar. Het doel voor 2030, 44% reductie ten opzichte van 2017, is door het Rijk als doelstelling geformuleerd.

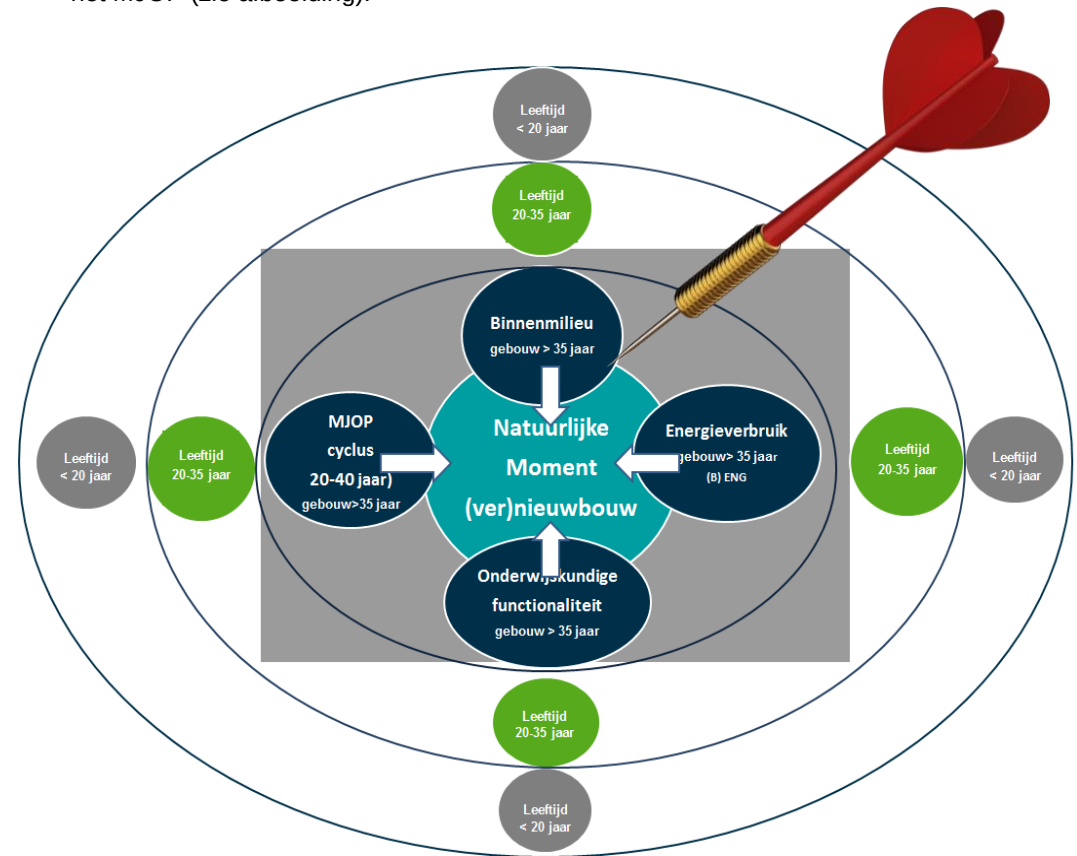
Aan de verdere uitwerking van het klimaatakkoord wordt hard gewerkt.

Er worden normen ontwikkeld voor een aantal standaard ingrepen in gebouwen en er wordt onderzocht hoe om te gaan met de normeringen en het bouwbesluit van de bestaande bouwvoorraad. Het verdient daarom aanbeveling deze

ontwikkeling even af te wachten en na het bekend worden van maatregelen en subsidieregelingen kunnen de schoolbesturen dit beleid uitrollen

Het natuurlijk moment

Bij de keuze voor levensduurverlenging of renovatie dient een integrale aanpak gekozen te worden om een duurzaam, toekomstbestendig en onderwijskundig functioneel passende huisvesting te realiseren. Voorop staat dat de levensduurverlenging of nieuwbouw dient plaats te vinden op een natuurlijk moment. Dit natuurlijk moment hangt nauw samen met de staat van het binnenmilieu, energieverbruik, de onderwijskundige functionaliteit en de te maken investeringen in het MJOP (zie afbeelding).

Voorziening cofinanciering klimaatakkoord

Bij een tussentijdse aanpassing van jongere schoolgebouwen die niet behoren tot de voorzieningen die vallen onder de zorgplicht van de gemeente, kan de gemeente overwegen als co-financier op te treden en een bijdrage te leveren in de noodzakelijke kosten. Te denken valt hier aan:

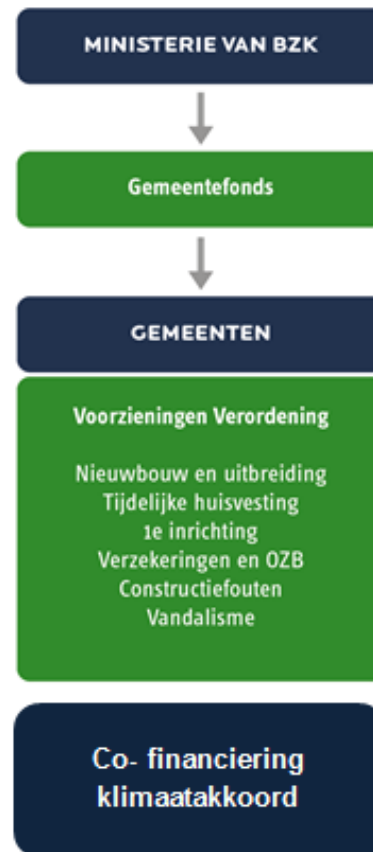
- Maatregelen in het kader van het klimaatakkoord;
- Extra kwaliteit schoolgebouwen, bijv. toepassing van koeling bij nieuwbouw.
- In eerste instantie zullen de kosten moeten worden betaald door de schoolbesturen en via subsidiemaatregelen van de landelijke overheid.

De gemeente kan in onderhavige gevallen een bijdrage leveren teneinde dit duurzaamheidsbeleid te stimuleren. Dat betekent dat aan de formele lijst van voorzieningen op grond van de gemeentelijke huisvestingsverordening de mogelijkheid tot cofinanciering wordt toegevoegd.

De hoogte van de gemeentelijke bijdrage zal per situatie moeten worden beoordeeld en is mede afhankelijk van de aard en omvang van de voorziening.

In het overzicht hiernaast is de toevoeging van optionele Cofinanciering in het kader van het klimaatakkoord toegevoegd aan de huisvestingsvoorzieningen.

Aangezien deze ingrepen niet goed te plannen zijn en omdat de subsidiemaatregelen van het Rijk nog niet bekend zijn gemaakt, zullen deze voorzieningen via separate huisvestingsaanvragen moeten worden behandeld. Er kunnen in het kader van dit IHP nog geen ramingen worden opgesteld.

Bijlage III – Overzicht resultaat QuickScans PO

Advies

Binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw

Binnen 5-10 jaar renovatie of nieuwbouw

Binnen 10-20 jaar renovatie of nieuwbouw

Na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

SCHOOL	BOUWJAAR	Theoretische normatieve leegstand 2019*	Theoretische normatieve leegstand 2033*	UITSTRALING	BOUWKUNDIGE STAAT	VEILIGHEID	ONDERWIJSKUNDIG	EXPLOITATIE	BINNENMILIEU	TOTAALSCORE	Aandachtspunten
				1	3	1	3	2	2		
Sint Jan Baptist	1950/2004	376	447	5,0	4,0	6,0	5,0	4,0	5,0	56,0	School krijgt al vervangende huisvesting
Speelhoef BH4003	1978	1.843	2.130	5,0	4,0	5,5	4,0	4,0	4,0	50,5	Onderwijskundig niet wenselijk om op drie locaties gehuisvest te zijn.
Speelhoef BH4006	2000			5,5	7,0	6,0	5,0	4,0	5,0	65,5	
Speelhoef Kraaijenberg	1979/1994			5,0	5,0	6,0	4,0	4,0	5,0	56,0	
Zuiderpad (Boskriek)	1988/2012	3.204	3.560	5,5	4,5	6,0	5,0	4,0	4,0	56,0	
Zuiderpad ('t Palet)	1980			7,0	4,0	6,0	5,0	4,0	4,0	56,0	
Heilig Hart	1951	631	581	6,0	4,0	6,0	5,5	4,0	4,0	56,5	
Roncalli	1963	148	219	6,0	4,0	7,0	5,0	4,0	5,0	58,0	
Viersprong	1955	167	106	7,0	4,0	7,0	5,5	4,0	4,0	58,5	
Antonius	1981	115	276	6,0	5,0	7,0	5,0	4,0	4,0	59,0	
Trinoom (Diemelei)	1996/2005	189	2.850	7,0	6,0	6,0	5,0	4,0	5,0	64,0	Op termijn één locatie afstoten
Trinoom (MFA de Brink)	2012			7,0	7,0	7,0	7,0	4,0	7,0	78,0	
Buizerd	1969/2011	64	235	6,0	7,0	7,0	5,0	4,0	4,5	66,0	
Sint Jozef	1950/2003	60	90	7,0	5,0	7,0	6,5	5,5	5,0	69,5	Bouwkundig moeten er in 5-10 jaar wel aanpassingen komen
Bolster	1973/2008	289	502	7,0	7,0	7,0	5,5	5,0	4,0	69,5	
MFA de Zandloper (Wingerd)	1975/2009	397	382	8,0	7,0	7,0	5,0	4,0	6,0	71,0	
MFA de Suikerberg (Paschalis)	2009	213	339	6,0	7,0	7,0	7,0	4,0	4,0	71,0	binnenmilieu en exploitatie moeten worden aangepakt
MFA Noorderlicht (Paulusschool)	1975/2008	1.131	1.251	7,0	7,0	7,0	7,0	4,0	7,0	78,0	

Bijlage IV Overzicht resultaat QuickScans VO

		UITSTRALING	BOUWKUNDIGE STAAT	VEILIGHEID	ONDERWIJKUNDIG	EXPLOITATIE	BINNENMILIEU		TOTAALSCORE	
	WEGING	1	3	1	3	2	2			levensduur
1	Pro College Wijchen	5,5	4	6	5	4	5		56,5	0-5 jaar
2	Maaswaal College, dislocatie Leemweg	5,5	4	6	6	4	5		59,5	5-10 jaar
3	Maaswaal College Veenseweg	7	7	7	6	5	5		73	> 20 jaar
4	Maaswaal College, Oosterweg	7	7	7	7	5,5	5		77	> 20 jaar

Bijlage V Kostenconfigurator nieuwbouw PO

<

1: Zie onder andere <http://bbs.nl/index.php?Kostentool/indexing/default.aspx> en <http://www.bouwkostencompas.nl/index/Region.aspx>

2: Opbouw conform normvergoeding VNG modelverordening.

3: ENG betekent Energiekeuvelraal Gebouw. Gebaseerd op NEN 7120, vanaf 1-1-2020 wordt deze vervangen door NTA 8800.

4: Standaard kwaliteitsadvies HEVO versie december 2019, te vinden op onze website <https://www.hevo.nl/over-ons/bibliotheek/huisvestingsadvies>.

5: Kwaliteitskader Huisvesting PO d.d. november 2016, zoals uitgegeven door Stichting Ruimte voor Onderwijs en Kinderopvang (Ruimte-OK).

6: Overige isolatiegebonden kosten zoals gevelisolatie, hennelwaterberging, verdiept parkeren e.d. zijn niet voorzien en zeer locatieafhankelijk.

7: Het Programma van Eisen Frisse Scholen versie september 2015 is verwerkt.

De HEVO Kostenconfigurator is door ons met zorg samengesteld om een indicatie van stichtingskosten te geven, doch voor de juistheid en volledigheid (van het gebruik) daarvan kan niet worden ingestaan. HEVO aanvaardt op geen enkele wijze aansprakelijkheid voor gebruikmaking van de (via de website van HEVO opgevaagde) HEVO Kostenconfigurator. Voor nadere informatie over deze HEVO Kostenconfigurator, kunt u contact opnemen met Marlijn van Gemert, marlijn.gemert@hevo.nl of 06-10963715.

Bijlage VI Kostenconfigurator nieuwbouw VO

HEVO

NIEUWBOLW KOSTENCONFIGURATOR VOORTGEZET ONDERWIJS

Kosten in stichtingskosten incl. BTW / m² BVO

Prijispeil 1-1-2020, regio 's-Hertogenbosch

UITGANGSPUNTEN

Voorafgezet Onderwijs:

Uitgangspunt bouwlagen:

Uitgangspunt brutovloeroppervlak (BVO) [m²]:

vmbo

havo/wwo

havo/wwo

havo/wwo

2

3

3

3

5.000

8.000

13.000

13.000

RESUME

€ 2.190

€ 1.972

€ 2.139

€ 2.087

€ -

€ -

€ 20

€ 56

€ 97

€ -

€ -

€ -

€ -

€ 93

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

0%

Totaal vaste kosten

Kosten overige vaste kosten

Kosten Frisse Scholen

Kosten exploitatiegericht bouwen

Kosten duurzaam bouwen

Kosten verhogen kwaliteitsniveau

Subtotaal

€ 1.842

€ 27

€ 216

€ -

€ 104

€ -

€ 2.190

€ 1.662

€ 24

€ 185

€ -

€ 102

€ -

€ 2.190

€ 1.972

€ 2.362

€ -

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

TOTAALKOSTEN:

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.087

€ 2.362

€ 2.139

€ 2.08

Colofon

Uitgave: HEVO B.V.
Datum: 30 maart 2020
Auteur(s): mevrouw ir. Y.E.M. Ketelaars - HEVO B.V.
de heer J.R.M. Heijltjes - HEVO B.V.

Contact

Statenlaan 8 Postbus 70501
5223 LA 's-Hertogenbosch 5201 CB 's-Hertogenbosch

T +31 (0)73 6 409 409
info@hevo.nl

www.hevo.nl www.rpmbyhevo.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van HEVO B.V. worden gekopieerd, noch aan derden ter inzage worden gegeven